

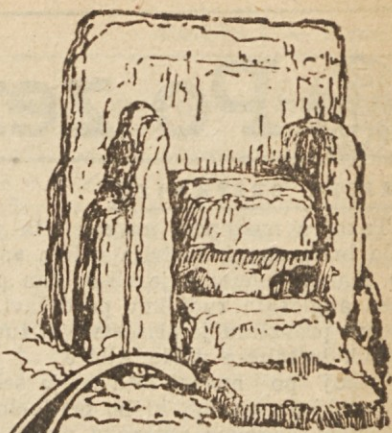
Koroška

Izdaja:
BRITANSKA OBVEŠČEVALNA SLUŽBA

Cena:
za naročnike mesečno 90 grošev
posamezna številka 25 grošev

kronika

Leto III.

Celovec, 3. januar, a 1947

Številka I

V zarje novega leta

Eno leto je zopet za nami. Prestali smo ga srečno, eni z bolj, drugi zopet z manj izpolnjenimi nadami. Pred nami je novih tristošestdeset dni, tristošestdeset presenečenj in razočaranj. Kaj vse nam bo to leto prineslo? Marsikaj bo dobrega in koristnega, gotovo pa bo tudi nekaj razočaranj in slabe volje, česar pač v nobenem, še tako brezpomembnem letu ne manjka.

Ob novem letu dela vsakdo načrte in sklepe za bodočnost. Leto, v katerega človek stopi, naj bi bilo zanj posebno bogato in uspehov polno. Uspehov polno! Da, tega si vsi želimo. Vedeti pa moramo, da brez dela, brez našega osebnega doprinosu in žrtve, uspehov ne bomo dosegli.

Vsi smo stopili v novo leto: posamezniki, narodi in države. Kot posamezniki in kot člani naroda pričakujemo od novega leta mnogo. Koroški Slovenci še prav posebno. To leto, ki je pravkar vstalo na obzorju bo za nas usode polno in bo dokončno odločilo naše vprašanje. V marcu mesecu bodo o nas razpravljali v Moskvi. Bodo ti razgovori prinesli zaključke kot si jih želimo? Težko je reči tako, ali tako, ker so želje pač različne in se načrti za bodočnost križajo. Eno pa je gotovo. Z mirovno pogodbo se bo tudi za nas pričelo mirno življenje in omogočeno nam bo, da si bomo začrtali pot, ki bo dajala smer našemu delu v prihodnjem letu. Moreča neodločnost bo odstranjena in upamo, da bo prišla za njo mnogo večja volja do življenja, kot smo jo imeli lansko leto. Bo to pač življenje v novem letu.

Ni nas strah novega leta. Ne bojimo se njegovih odločitev, pa naj bodo take, ali take. Eno je za nas gotovo in jasno: živeti hočemo in ker hočemo živeti, bomo tudi živeli. V nas samih je sile dovolj in pripravljeno za delo nam tudi ne manjka. Česa pri tem še potrebujemo? Predvsem dobrega vodstva, vodstva, ki bo izšlo iz nas, vodstva, ki bo poznalo naše težnje in bolečine, in ki bo pri svojem delu iskalo predvsem narod, ne sebe. Če bomo v novem letu to dobili, potem bo to leto resnično eno izmed najbogatejših, kar smo jih v svoji žalostni zgodovini zaznamovali.

Kot lansko leto, bomo tudi letos gledali, da se kulturno življenje med nami čimbolj oživi. Zdi se mi, kot da se tega, kar smo lansko leto dobili, vse premalo zavedamo. Ali še vemo, kako je bilo hudo, ko v celovškem radiu ni bilo mesta za našo besedo? In danes? Eno leto je, odkar se je prvič oglašil »Radio Celovec«. Samo po pet minut dnevno smo ga slišali, pa se nam je zdelo skoro neverjetno. Danes ga slišimo vsaj dvajset minut dnevno, večkrat tudi petinštrideset minut. To je vsekakor velik napredek, ki ga ne moremo in ne smemo podcenjevati. Upajmo, da se bo v tem letu še kaj izboljšalo. Morda bo izšla tudi kaka slovenska knjiga, morda pesmarica ali kaj podobnega. Vsekakor delo v tem letu ne bo spalo. »Počasi se daleč pride«, pravi naš pregovor, katerega pomembnosti se premnogi ne zavedajo, ko zabavljajo čez razmere v našem narodu. Kakor ti trta ne more obroditi prvo leto, tako tudi narod ne more dati zadovoljivih in vidnih sadov v nekaj mesecih dela. Tu je treba delati počasi in previdno. Narod ni materija, to je živ organizem, ki ga moramo vedno smatrati kot celotno in Bog ne daj, da bi pri svojem delu prezrli, še tako brezpomemben del. Ko bi to najmanj pričakovali, bi se nam maščevalo. Zato le korajžno in z zaupanjem na delo. Kar je sovražnik leta in leta uničeval, tega mi v enem letu ne moremo obnoviti. To pa nam ne jemlje zaupanja v naše delo. Če je seme dobro, bo obrodilo sad.

Stopimo zato z vedrim čelom bodočnosti naproti, na vrata pod knjižico in na tri Kralje pa zapišimo:

Srečno novo leto

Mr. Sharp koroškim Slovencem

Na Silvestrovo je govoril po celovškem radiu šef Britanske obveščevalne službe Mr. Sharp, ki je z naslednjimi besedami voščil koroškim Slovencem k novemu letu:

»Dragi koroški Slovenci!

Leto, ki gre sedaj h koncu, je bilo za koroške Slovence v mnogem oziru zanimivo. Mi od britanske obveščevalne službe smo sedaj ponosni, da nam je uspelo prvič v zgodovini oddajati preko celovškega radija slovenske oddaje. Od skromnega začetka v januarju in petminutnih poročil, so naši sporedi zelo napredovali. Pri oddajah so sodelovali glasheniki in pevci iz vse južne Koroške. V začetku smo bili zelo ovirani zaradi tehničnih nedostatkov in predvsem, ker smo imeli premalo plošč. Danes pa imamo že nekoliko večjo zalogo in boljše pripomočke.

Mislim, da mnogi izmed vas, ki sedaj poslušate, čitate tudi naš teden »Koroška kronika«. Preteklo leto je bilo tudi v zgo-

dovini našega lista zanimivo, kajti odločili smo se že v zgodnjem poletju, da se čim bolj vzdržimo politike in izdajamo kulturni časopis. V prihodnjih mesecih, ko bodo velesile odločale o avstrijskem vprašanju, bomo ostali pri svojem sklepu in se pečali čim manj s politiko in polemiko, a prinašali le najvažnejša poročila in se v ostalem posvetili le kulturnemu delovanju. Vam pa želim, da bi v času različnih političnih trenj poslušali le sami sebe. Že stoletja živite na tem lepem koščku zemlje ramo ob rami z svojimi nemškimi sosedi in vas je v vašem življenju vodila ljubezen do svoje zemlje in do izročil vaših očetov.

Ko vam sedaj želim vso srečo za prihodnje leto, se vam istočasno zahvalim za izkazano zaupanje in si želim, da ostane tudi vnaprej tako.

Naj bo leto tisoč devsto sedem in štirideseto za vas, dragi koroški Slovenci, polno sreče, miru in blagostanja!«

Ing. Figl Avstrijcem

Ob nastopu novega leta je predsednik avstrijske vlade ing. Figl z naslednjimi besedami voščil novo leto:

»Želim vsem Avstrijcem milosti polno in blagoslovljeno novo leto s prošnjo, da mislite na to, da moremo zgraditi Avstrijo in v njej izboljšati življenje tudi posameznikom le, če bomo enotni in v bratskem duhu združeni v svobodi in človečnosti.«

V svojem govoru je ing. Figl nakazal težke naloge, ki čakajo Avstrijo v tem letu. Kot glavne naloge je omenil predvsem zboljšanje gospodarskega stanja in prehrane ter dokončno mednarodno ureditev avstrijske republike.

»Veseli smo, da je leto končano, pa tudi ponosni, ker se nam ga ni treba sramovati. Sedaj stopamo v novo leto, ki je pred nami in za katerega še ne vemo, kake težave nam bo prinesel. Le eno je, kar vemo in to iz svojega notranjega prepričanja: Tudi to leto bomo prestali, prav tako, kakor smo preteklo.

Mirovna pogodba bo tudi nam prinesla urejeno življenje, kar bo pomenilo za naše

gospodarstvo veliko olajšanje. Če sem pred dnevi rekel, da bo obravnavanje tako imenovanega avstrijskega vprašanja med velesilami naše najlepše božično darilo, tako želim to danes dopolniti, da je to naše največje novoletno upanje.«

DEŽELNI GLAVAR KOROŠCEM

»Leto 1946 smo prestali«, je dejal deželni glavar v svojem novoletnem nagovoru. »To je bilo leto dela in težkih skrbi za vsakdanji kruh in druge življenjske potrebe.«

»Če se ozremo po deželi, moramo priznati, da smo v letu 1946 prišli daleč naprej. V letu 1947 moramo priti še dalje. Mirovna pogodba z Avstrijo bo še le pomenila pravo izgradnjo naše države.

Na Koroškem pričakujemo z veliko napestostjo mirovne pogodbe. Popolna svoboda in zopetna vzpostavitev državne suverenosti, bo končno prinesla tudi pri nas pomiritev in zadovoljstvo ter popolno slovo v življenju s slovenskimi brati.«

Izjava generala Steel-a

Britanski visoki komisar za Avstrijo, general James Steele je 31. decembra 1946 izjavil angleškim časnikařem, da je Zavezniški svet v Avstriji že dosegel višek svojega dela. »Preteklo leto«, je dejal, general Steel, »je prineslo mnogo izboljšanja. Junjska določba je bil velik korak v poslovanju Zavezniškega sveta, naslednji, prav tako važen pa bo mirovna pogodba z Avstrijo. V prihodnjih mesecih bodo določili točke, ki bodo tvorile temelj prihodnjim razgovorom. Pričakovati je, da se bo možno v nekaterih zahtevah, ki bodo predložene zunanjim ministrom zediniti.

General Steel je izjavil, da želi britanska komisija čimprej zapustiti Avstrijo; po možnosti že koncem tega leta. Možno pa je, da bo nastal v razgovorih kak zastoj in je zato trenutno pač nemogoče reči, kdaj bo pogodba podpisana.

K prehranjevalnemu položaju v Avstriji je general Steel izjavil, da je želja Velike Britanije, da bi vse zasedbene sile po svo-

»Ne, kar veleva mu stan,

kar more, to mož je storiti dolžan!«

To naj nam bo geslo, po katerem se bomo v tem letu vsi ravnali.

jih močeh pomagale Avstriji. Vsekakor pa bi bilo treba temeljito izkoristiti tudi vse domače vire. Treba je obnoviti lokale in izboljšati razdeljevanje. Ne samo Avstrija, temveč tudi druge dežele, vključno Velika Britanija, imajo težave s prehrano. Zato morajo skrbeti, da domačo proizvodnjo čimbolj dvignejo. Da bi bili življenjski obroki v vseh zasedbenih področjih enaki, za tem je Velika Britanija vedno stremela, ker je njena želja, da bi bila Avstrija upravljana kot gospodarska enota.

Britanska vlada je nakazala Avstriji 8,5 milijonov pfuntov sterlingov in pričakuje, da bodo temu odgovarjajoče pomagale tudi francoska in sovjetska vlada.

K vprašanju preskrbe s kurivom je general Steel izjavil, da je treba pripisovati trenutno pomanjkanje dejstvu, da ni bilo v poletju narejenih nikakih rezerv kuriva. Na drugi strani pa je vzrok v tem, da so pošiljke iz inozemstva manjše, ker je pomanjkanje kuriva tudi v drugih državah. Trenutna množina kuriva, ki je Avstriji na razpolago, odgovarja le dveh tretjinam predvojne uporabe. Zaradi tega je treba napeti vse sile in zvišati lastno proizvodnjo. — V letu 1947 bo potrebovala Avstrija pri-

bližno 2,5 milijonov ton premoga. Če bo vprašanje premoga zadovoljivo rešeno, bo mogoče Avstriji zvišati tudi industrijsko proizvodnjo. Avstrija naj bi predvsem gledala, da bi povečala uvoz iz Češkoslovaške in Poljske.

O zasedbenih stroških je general Steel dejal, da v tem letu ne bodo presegali 15% državnega preračuna nad čemer je predvsem navdušen avstrijski finančni minister. Stroški bodo, kot je razvidno: 40 milijonov šilingov za sovjetsko in po 30 milijonov za britansko, ameriško in francosko zasedbo. Kot je izjavil zvezni predsednik dr. Renner, odgovarja ta vsota znesku, ki ga je Avstrija v mirnem času porabila za vzdrževanje svojih čet.

Zakon o denacifikaciji je bil na seji Zavezniškega sveta z gotovimi spremembami sprejet. Posledica tega je, da bodo mere proti nacistom poostrene. Od 8. tisočev interniranih nacistov v britanskem pasu Avstrije jih je bilo pred kratkim 880 izpuščenih. Nadaljnih 1440 jih je bilo v decembru izpuščenih na osnovi nürnberške obsodbe in je upati, da bo še nadaljnih 500 v kratkem izpuščenih. Iz Londona bo prišel strokovnjak, ki bo svetoval britanski komisiji, kaj naj stori z ostalimi interniranci.

O kulturnem delu Britancev v Avstriji je dejal general Steel, da so Britanci uredili nove knjižnice v Gradcu, Celovcu in Innsbrucku.

Razvoj sovjetske politike

Angleški list »London Sunday Express« piše, da bo imela zgodovina lahko leto 1947 kot eno izmed zlatih let, če se je Sovjetska zveza odločila navezati prijateljske stike in izvesti skupne namene z Veliko Britanijo in Ameriko. »Sovjetska Rusija — nadaljuje časopis — po tem, ker se je zdela zahodnim silam dolgo obotavljati, je v pogostoma nerazumljiva trdovitost, koraka sporazumno z nami proti miru in proti obnovljenemu in okrepljenemu svetu.«

Potem ko je opomnil, da je bil sestanek zunanjih ministrov v New Yorku pred mesecem dni na mrtvi točki, poudarja ta članek, da »se je v teku nekoliko ur spreminilo sovjetsko stališče.« V svetu zunanjih ministrov se je razvil duh prijateljstva in sodelovanja. V nekaj dnevih je konferenci, za katero so mislili, da ji je bil usojen propad, uspelo zaključiti pet mirovnih pogodb z bivšimi satelitskimi državami Nemčije ter določiti Moskvo za sedež prihodnjega marčevega sestanka, v katerem bodo obravnavali vse važne probleme glede bodočnosti Nemčije.

Časopis nadaljuje: »Kdo je omogočil to važno spremembo smernic? Višinski je odkril, da je bil Stalin, ki je vodil vsako potezo delegacije. Torej je treba spremembo sovjetske politike, ki ima tako velik pomen za bodočnost človeštva, pripisovati Stalinu. In kakšne so torej posledice? Povabilo maršalu Montgomeryju, naj obišče Sovjetsko zvezo in sovjetsko vojsko, je povzročilo toliko skrivnostnih domnev. Nadalje so le drugi jasni znaki, ki naznačujejo, da Stalin nima namena pustiti, da bi se moskvska konferenca zaključila s polomom. V Nemčiji se že razvija tesnejše sodelovanje z zasedbenimi velesilami. Sovjetska zveza zdaj kaže, da soglaša s stališči zahodnih zaveznikov, ki so ž njo delili zmago in ki morajo z njo tudi oblikovati bodočnost.«

POŠTNI PROMET Z NEMČIJO

Štiri zasedbene sile so dovolile uporabo vseh jezikov v nemškem poštnem prometu z ostalimi državami. To dovoljenje bo stopilo v veljavo 15. januarja.

Po zemeljski obli

VELIKA BRITANIJA

Takoj z nastopom novega leta je doživela britanska industrija veliko spremembo. Dne 1. januarja je bil svedčan prevzem vseh angleških rudnikov po državi. Slovesnemu prevzemu je prisostvoval tudi predsednik britanske vlade Attlee.

Takoj po novem letu se je sešel tudi britanski parlament, ki bo predvidoma obravnaval odgovor albanske vlade na britansko noto, ki je bila izročena albanski vladi v zvezi z miniranjem Krškega preliva. Pričakujejo, da bo na seji parlamenta govoril tudi zunanji minister Bevin. Kot izjavljajo britanski vladni krogi je albanska vlada poslala nezadovoljiv odgovor na britansko noto in se bo vlada Velike Britanije verjetno pritožila pri Varnostnem svetu Organizacije Združenih narodov.

SOVJETSKA ZVEZA

Kot je razvidno iz pisanja sovjetskih listov, primanjkuje predvsem v Sibiriji in Uralu strokovnega osebja v industrijskih obratih. Listi povdarjajo, da se oblasti ne bi smele ozirati na družinska razmerja, ker je treba v prvi vrsti gledati na državo in še le potem na posameznika. Časopisi zahtevajo v tej zadevi tudi več kritike. Predvsem povdarjajo, da je prišlo preveč strokovno izobraženih v različne pisarne, dočim jih tam, kjer bi bili resnično potrebni ni.

Sovjeti grajajo tudi gospodarsko združitev britanskega in ameriškega področja Nemčije, ki je po njihovem mnenju z gospodarskega stališča nepotrebno. Prav tako so proti uvedbi carinske meje med Saraskim področjem in ostalo Nemčijo.

POLJSKA

Kakor javljajo različne agencije, položaj na Poljskem ni preveč zadovoljiv. Kot je izjavil nek komentator poljskega zunanjega ministrstva na neki tiskovni konferenci, so teroristični napadi na Poljskem vedno številnejši. Največ izgrediv so zabeležili v vzhodni in jugovzhodni Poljski. Teroristične izgrede pripisujejo politični napetosti, ki z bližajočimi se volitvami vedno

bolj narašča. Po poročilu govornika je bilo v zadnjih dveh tednih več kot štirideset oseb žrtev teh napadov. Poljska vlada je v vseh primerih odredila najstrožjo preiskavo.

NEMCIJA

Kakor je objavila britanska vlada so s prvimi januarjem 1947 v vseh področjih Berlina, ki so pod britanskim nadzorstvom ukinili britanske kontrolne urade. V vsakem sektorju Berlina je ostal le po en opolnomočenec britanske vojaške vlade. Ta korak označujejo kot predstopnjo za preddajo uprave nemškimi oblastem.

Prav tako je začela s prvimi januarjem delovati skupna gospodarska uprava na britanskem in ameriškem področju Nemčije. Istočasno je bil razpuščen britanski gospodarski urad za britansko področje Nemčije. Njegova polnomočja so prešla na novi britansko-ameriški urad.

GRČIJA

Položaj v Grčiji se tudi po praznikih ni izboljšal. Vlade, kakor tudi uporniške skupine izjavljajo, da z velikim pričakovanjem čakajo na prihod meddržavne komisije, ki namerava v prihodnjih dneh obiskati Grčijo in razčistiti predvsem Grške obtožbe napram sosednjim državam.

Ko se je 30. decembra preteklega leta grški ministrski predsednik Tsaldaris vrnil iz Washingtona, je izjavil, da bo verjetno že 15. januarja prišla v Grčijo komisija Varnostnega sveta. Tsaldaris je omenil tudi razširitev sedanje grške vlade, vendar je dejal, da tega ne bo storil zaradi kake zunanje intervencije. Tsaldaris je mnenja, da je treba sestaviti vlado, ki bo odgovarjala volilnim rezultatom zadnjih volitev.

AVSTRIJA

Na rednem zasedanju Zavezniškega sveta na Dunaju so vrhovni poveljniki zavezniških čet v Avstriji sklenili, da bodo od Organizacije Združenih narodov in od UNRRA-e brzojavno zaprosili za pomoč Avstriji.

Božične praznike so v Avstriji povsod slovesno praznovali. Nebroj otrok in sirot je bilo obdarovanih z darili, ki so jih pripravili vojaki zasedbenih čet, kakor tudi razne politične in socialne organizacije. Marsikateri družini pa je bilo najlepše praznično darilo obvestilo, da je član njihove družine na poti iz ujetništva. Pred prazniki se je vrnilo na tisoče avstrijskih vojnihi ujetnikov iz britanskega, francoskega in ruskega ujetništva.

Pred božičnim praznikom je imel preko lodonskega radia nagovor na Avstrije šef britanskega nadzorstvenega sveta za Nemčijo in Avstrijo, minister Hynd, ki je v svojem govoru naglasil, da je Velika Britanija dala Avstriji 400 milijonov šilingov za nabavo najpotrebnejših surovin in živil, da tako pripomore k obnovi dežele.

V imenu katoličanov v Angliji je govoril Avstrijem kardinal Griffin, ki je dejal, da leži usoda Avstrije v rokah Avstrijecev in mladine, ki naj bi bila vzgojena pod dobrim in skrbnim vodstvom.

Drobne novice

(UP) Ameriški uradniki, ki so prišli iz Albanije v Rim, obtožujejo albansko vlado, da je pričela z neosnovano gonjo proti zahodnim velesilam, da zlorablja UNRRA-ine pošiljke in da uvaža vojaške potreščine.

(UP) Iz Beograda poročajo, da je jugoslovanski član reparacijske komisije pred parlamentom obdolžil zahodne velesile, da so prelomile jaltško in potsdamsko pogodbo. Po njegovi izjavi potrebuje Jugoslavija iz zahodne Nemčije 150 tovarnih slavijs iz zahodne Nemčije 150 tovarnih in 10.000 strojev. Do sedaj pa je Jugoslavija dobila le sedem tovarnih. Razen tega mora Jugoslavija premost iz Porurja plačevati z devizami, namesto da bi ga dobila na račun vojne škode.

(UP) V začetku tega meseca namerava italijanski ministrski predsednik De Gasperi odpotovati v Združene države. Ves čas svojega bivanja v Združenih državah bo De Gasperi gost ameriške vlade.

Božični mir naj prenovi svet

Iz božičnih govorov državnikov

Na dan pred božičem je imel papež Pij XII. v navzočnosti kardinalskega kolegija božični nagovor. Papež je predvsem omenil težave sedanjega časa, ko je opojnost nad zmago izginila in so se v vsej svoji trdoti pokazale težave poveljnega življenja.

Papež je omenil težavnost sedanjega trenutka, v katerem je vesela in prekomerna pijanost zmage izginila in so se neizogibne težave pokazale v vsej svoji trdoti. Zato papež, čeprav ve, da njegove besede, njegove namere riskirajo, da jih bodo slabo tolmačili, ali popačili v propagandno politične namene, izjavlja, da ne more omahovati v tako kritični uri, da ne bi storil tega kar je bilo v mislih in v namerah vesti, ter jih priklical k dolžnostim svetih Kristusovih vojščakov. Papež je nato povdaril, kako je to neskončno podaljševanje splošnega stanja nestabilnosti in negotovosti jaseen znak zla, ki tvori žalostno karakteristiko naše dobe. Ko so atlantsko listino prvokrat objavili, so vsi narodi poslušali in prisluhnili. Kaj je danes ostalo od te poslanice in njenih določb? Ne zdijo se skoraj nič več, kakor senca in potvorba tega, ker je bilo v mislih in v namerah njenih najbolj lojalnih določb. Čeprav rad priznava napor odličnih državnikov, se papež zaustavi pri treh preudarkih. Prvi je, da je pogoj za ustrežanje pričakovanju narodov v lajšanju in postopnem odstranjevanju nemira, v katerem trpijo zaradi nevarnih mednarodnih napetosti, ta, da naj bi vse energije ter vse dobre volje težile k temu, da bi prenehalo nedopustno sedanje stanje negotovosti in, da bi se čimbolj mogoče pospešil nastop dokončnega miru med vsemi državami, vključno težavam, ki jih noben jaseen duh ne more zanikati. Nato je obračajoč se na vladajočo, papež dejal: Storite, da bo leto, ki že teče h koncu, zadnje leto praznega in nezadovoljnega pričakovanja, storite tako, da bo novo leto videlo izpopolnitev miru, uporabite sile vašega hotenja in moči, da bo imelo vaše delo za mir pečat resnične pravičnosti in daljnovidne modrosti.

Glede mirovnihi pogojev je papež dejal, da brezdvomno se tako usodna vojna, ki jo je sprožil krivičen napad in, ki se je nadaljevala čez dovoljene meje, ko je bilo vidno, da je bila izgubljena, ne more končati v mir brez jamstev, ki bi preprečevala ponovitev podobnih nasilnosti. Toda vsi represivni ukrepi morajo ohraniti svoj značaj sredstev in zatorej ostati podrejeni

visokemu in zadnjemu koncu pravega miru, ki se sestoji v postopnem ter z vsemi potrebnimi jamstvi obsegajočem združevanju zmagovalcev in premagancev, v delu obnove, v korist, tako celotne družine narodov, kot vsakega njenega posameznega člana. Ko se je nato obrnil na kristjanstvo, je papež dejal, da nima nobeden kristjan pravice pokazati se trudnega v boju proti verskemu valu sedanjega časa. Končno je papež govoril o nadlogi lakote in povdaril, da manjka kruh v dobesednem smislu vsem narodom, ki medlijo v boleznih ter so nevarno vzburjeni po nagonih sedanjega socialnega prevrata. Nato je ponovil, naj se ne ohladi vnema vsem tistim, ki lahko prožijo roko v pomoč. Vsa pomoč naj bo vedno bolj pripravljena in plemenita. Naj gleda vaše oko na ubožstvo in predvsem na bodočnost milijonov otrok in mladine. Na tak način boste, vi sami dali in prejeli neizrečen božični dar. Mir na zemlji ljudem, ki so dobre volje. S tem voščilom je papež podelil apostolski blagoslov vsem ljubljanim sinovom in hčeram vsega sveta.

Na božični dan je tudi angleški kralj prebral svojo božično poslanico namenjeno narodom Združenega kraljestva.

V svoji poslanici je kralj Jurij VI. rekel: »Leto, ki gre h koncu, ni bilo srečno. Politiki in diplomati so si nadelali nalogo pomiriti svet, ki ga je razdejala in razdvajala vojna. Ljudje vseh slojev in poklicev so pri svojem delu trpeli pomanjkanja, ki sledi vsaki končni vojni.

»Preživeli smo največji preobrat v človeški zgodovini. Svoboda, ki smo jo drago plačali in naše demokratske ustanove so ostale nedotaknjene. Ne bomo dopustili, da bi sedanje težave vplivale na nas. Mislimo bomo raje na možnosti, ki jih hrani za nas bodočnost. Nujno nam je potrebna duhovna in tvarna obnova. Zaradi tega ni dovolj, da nasitimo lačne in ponovno zgradimo porušena mesta, prenoviti je treba tudi pravega duha civilizacije.

Če je prihodnje leto polno negotovosti, je tudi polno obljub. Uresničimo z božjo pomočjo in svojim delom te svetle obljube.

Predsednik Truman je v božični poslanici ameriškem narodu med drugim izjavil:

»Napravili smo lep korak do miru na svetu. Pred nami je zdaj najtežja naloga, da ta mir utrđimo. Povsod na svetu danes nimamo harmonije. Zavedati smo se mo-

rali resnice, da je ljudem lažje skupaj umirati na bojnih poljanah, kakor pa skupaj v miru živeti doma. Toda naši mrtvi bi padli zaman, če mi v miru vsaj do določene mere ne bi ohranili tistega duha enotnosti, s katerim smo zmagali v vojni. Vprašanja, ki še čakajo Združene narode — to upanje sveta za mir — plašijo srca šibkih. Toda v delu za trajni mir se moramo spomniti, da svet ni bil ustvarjen v enem dnevu. Na letošnji božič bomo dobili moči in poguma iz dejstva, da smo napravili že tako dober začetek.

Angleški zunanji minister Bevin izraža v svoji božični poslanici upanje v mir in slovo na svetu. Povdarja, da to ni samo naloga zunanjih ministrov. Mirovne pogodbe in mednarodni sporazumi bodo spoštovani le, če bo vsak narod pokazal dobro voljo in razumevanje. Bevin zaključuje poslanico: »Svojim pozdravom dodajam željo, da bi bilo leto 1947 leto miroljubnih zaključkov.

Ameriški zunanji minister Byrnes je dejal: »Na pretekli božič smo komaj začeli delo za mirovne pogodbe, ki bodo napravile konec nedavnih in upam tudi zadnjih vojni, ki je mučila naš svet. Z Združenimi narodi moremo in hočemo uresničiti boljšo upanje miru ljudem dobre volje.

V svojem božičnem govoru je predsednik Češkoslovaške republike dr. Edvard Beneš izrazil prepričanje, da v našem času ne bo druge svetovne vojne, ker dogodki letošnjega leta dajejo upanje v mir in prijateljstvo med velikimi narodi. Predsednik Beneš je dejal, da ima letošnji božič za ČSR poseben pomen, ker je to prvi božič, ki ga slavijo po osvoboditvi.

Beneš je omenil dveletni gospodarski načrt, ki je znak dobro organizirane politike, ki bo vodila do napredka tudi na političnem poprišču. Ožigosal je nekatere alarmantne pojave, tako na primer dejstvo, da so se nekateri pokvarjeni elementi vrnili v politične stranke. Povdaril je, da bo treba te ljudi očistiti iz javnega življenja. Opozoril je tudi na neljube znake demoralizacije med mladino: nediscipliniranost, lenobo in spolno nemoralnost. »Vse te nesreče,« je zaključil predsednik Beneš »so značilne za prehodno obdobje, v katerem se je pa že porodil nov rod, ki ima novo vero v življenje in v demokracijo.

(UP) V zvezi s tem so v uradnih jugoslovanski krogih izjavili, da so te obdolžitve jugoslovanske vlade brez vsake najmanjše osnove.

(UP) Iz Varšave poročajo, da bo pri poljskih parlamentarnih volitvah kandidiral tudi poljski veleposlanik v Združenih državah dr. Oskar Lange.

(UP) Italijanski zunanji minister Pietro Nenni in zastopnik francoske vlade Georges Balay sta podpisala trgovinsko pogodbo, ki predvideva izmenjavo blaga v vrednosti sedmih milijard lir.

(UP) V smislu odločitve Organizacije združenih narodov je tudi britanska vlada odpoklicala svojega političnega zastopnika iz Madrida. Sedanji britanski poslanik v Španiji je bil Sir Victor Mallet.

(UP) Uradno glasilo bolgarske vlade pozdravlja odločitev Varnostnega sveta UNO o grško-bolgarskem sporu. Kot pravijo nadaljna poročila, je bila v zadnjem času 431 političnih kaznjencev pomiloščenih in izpuščenih na svobodo.

(BBC) Po poročilih iz Rima namerava italijanski zunanji minister še v tem mesecu odpotovati v Francijo. Namen njegovega obiska je razjasniti italijansko-francoske odnose.

Francoski parlament je s 530 proti 60 glasovom sprejel proračun Blumove vlade. Sprejeti proračun označujejo kot prvi korak za ureditev francoskega gospodarskega življenja.

(UP) V Turčijo so letos zaznamovali rekordno letino. Za izvoz ima Turčija pripravljenih 400.000 ton živil.

Novice v enem stavku

Po skupnem ameriško-britansko-francoskem poročilu je prehranjevalni položaj v Nemčiji zelo slab in so ljudje čedalje manj odporni proti različnim boleznim.

Kitajska skupščina je sprejela novo ustavo, ki je stopila s prvimi januarjem t. l. v veljavo; komunisti nove ustave ne priznavajo.

Francoske oblasti so prijele šest oseb, ki so vohunile v prid Francovi Španiji.

Perzijski generalštabni šef, general Ramara, je izjavil, da so bili zadnji neredi v Perziji zgolj notranjepolitičnega značaja in nima z njimi Sovjetska zveza nobene zveze.

Pred kratkim je izjavil prezident Peron (Argentinijska), da ne namerava snovati južno-ameriškega bloka ali skupine držav in da želi ostati v dobrih odnosih s Sovjetsko zvezo; obžaloval bi, če bi Španijo, ki jo smatra za matično državo, zajela ponovna državljanska vojna.

Ameriško-britansko-sovjetska komisija je ugotovila, da so bile vse pošiljke, ki jih je poslala v Jugoslavijo UNRRA razdeljene pravično in po smernicah Organizacije Združenih narodov.

Pretekli teden so tisoči brezposelnih in iz ujetništva prišedših vojakov demonstrirali v Bariu; demonstracije so bile v znak protesta zaradi previsoke cene in velike brezposelnosti, vendar so jih italijanske policijske čete razbile.

Zaradi velikega potresa je bilo za božične praznike preko 200.000 Japoncev brez strehe, več tisoč je našlo v času potresa smrt.

Vodja španske republikanske vlade Jose Giral je izjavil, da so po njegovem mnenju nujne tudi gospodarske sankcije proti Frankovemu režimu v Španiji, čeprav je Britanija mnenja, da tega ni mogoče izvesti toliko časa, dokler ima Argentinijska s Španijo trgovinsko pogodbo.

Po poročilih iz Londona se snuje v britanskem parlamentu nova opozicija proti politiki ministra Bevin; računajo, da bo Bevinu sledil zakladni kancler Hugh Dalton.

Tudi Turčija se je odločila, da prekine diplomatske stike s Francovo Španijo, kot so to storile druge države, članice Organizacije Združenih narodov.

Univerza v Hamburgu je prejela za svojo knjižnico mnogo knjig v vrednosti 40.000 švicarskih frankov, ki jih je poslala švicarska organizacija za pomoči potrebnim.

Pridobivanje premoga v Sarskem področju je bilo do konca leta 1946 podvojeno.

V Varšavi se razgovarjajo o preselitvi 120.000 Poljakov iz Westfalije v domovino.

V prihodnjih dneh bo obiskal glavno mesto Sovjetske zveze šef britanskega imperialnega štaba feldmaršal Montgomery.

Nekdanji ministrski predsednik Aserbejdžana (Perzija) Pishevari, ki je po zasedbi province po vladnih četah zbežal v Sovjetsko zvezo, je izjavil po neki tajni radio postaji, da se bo vrnil v domovino in jo osvobodil reakcije.

Človekova veličina

Na tisoče kresov gori in vabi našo pozornost nase. Na tisoče časnikov z velikimi črkami kriči in nam vsiljuje svoje mnenje. Na tisoče govornikov govori in nas prepričuje s svojimi trditvami.

Marsikaj in mnogokje nas premami in potegne blesk. Tako je, da smo zgubili čut za širino in za globino. In večkrat niti ne čutimo potrebe, da bi se dvignili nad raven dnevnih časopisnih novic.

Nov čas hoče priklicati nove možnosti. V slovstvu, v umetnosti sploh, v politiki so vsa pravila popustila. Poedincu je prepuščeno, da se v tej zmedenosti pojmov pritipa do svojih pogledov. Zato bi bil govor o samosvoji osebnosti. In človekova veličina je prav v osebnosti. Čudno različno je pojmovanje človeka in njegove vloge in naloge. Dve ostri skrajnosti sta: skrajni individualizem in skrajni socializem, ki vsaka po svoje gleda na človeka.

Obema, individualizmu in skrajnemu socializmu je skupno zgolj materialistično pojmovanje človeka, njegovega dela in kulture. V sodobnem, modernem svetu, v svetu demokracije se vedno bolj ponavlja klic po obrambi dostojanstva človeške osebnosti. Ta ne pojmuje človeka zgolj individualistično ali atomistično-mehanično, tudi ne zgolj socialno ali biološko-organično, ampak osebnost-občestveno ali duhovno-organično.

Trditev, da je človek osebnost, pove po slovenskem filozofu dr. Trstenjaku dvoje:

Prvič, da je samostast: individualna, samosvoja in popolna postast, ki biva in deluje sama v sebi. In iz sebe povsem neodvisno; da ni le del ali funkcija neke nadrejene celote, bodisi države, razreda ali rase, marveč v sebi zaokrožena in tako popolna, da se ne da z nobenim bitjem zvezati kot sestavni del v novo popolnejšo naravo.

Drugič, da je duhovna samostast: obdarjena z razumom in svobodo. Šele z duhovnostjo se loči človekova samostast od vseh drugih, od živalske, rastlinske in nežive prirode. Duh namreč pomeni bitveno neodvisnost od snovi in njene zakonitosti. Snov pomeni: možnost, neodločnost, nepopolnost, omejenost, utesnjenost; duh pa je dejavnost, polnost, neomejenost, sprostčenost. Samostojnost bivanja se jasno razodeva tudi v delovanju, ki se vedno ravna po bistvu stvari same. Čim popolnejše je bistvo, tem popolnejše je njegovo delovanje. Ker pa je vsako osebnost bistvo duhovno, zato je tudi njegovo delovanje prava samodejavnost. Nikdo ne more nobene osebnosti akta od zunaj povzročiti, ako človek sam noče. A tudi nobena še tako skrita sila ne more niti enega duhovnega dejanja osebno »vzeti« in si ga osvojiti.

Ker osebnost dejavnost po svojem bistvu meri na samozapolnitev, zato je vsaka osebnost sama sebi neposredni in brezpojojni cilj. Lahko si sicer človek stavi posamezne cilje izven sebe, toda neposredni, bitno neločljivi smisel in cilj njegovega dela je in ostane vedno le lastna osebnost. Nikoli ne more biti človek golo središče kakšnega »višjega« ustvarjenemu cilju.

Kot oseba je človek neposredno nosilec pravic: osebnost ima izhodišče in težišče svojega življenja v lastnem središču. Prav to pa je resnična svoboda in neodvisnost.

Samostojnost in duhovnost sta torej dva stožerja, ki s svojimi bitnimi zakonitostmi utemeljuje človekove individualne pravice nasproti družbi, človek je kot oseba družbi bitno nadrejen. Kdor hoče torej na podlagi »višjih interesov« človeka ponižati tako, da zahteva od njega vse, tudi njegovo osebnost prepričanje in udejstvovanje, ta hoče človeško delovanje zožiti na zgolj neosebno; prehodno, kar je svojsko snovi; ta poniža človeka na stopnjo zgolj snovnega, to je tujesmotnega bitja.

Obratno pa prav ta dva stožerja človeške individualnosti obenem bitno utemeljujejo njihovo socialnost.

Individualnost nudi prav bitno podlago človeški socialnosti. Individuum biti se namreč tudi pravi: biti eden izmed mnogih iste vrste in rodu, biti do podrobnosti določena uresničitev neke splošne ideje. Vsak individuum ima torej poleg svojske svojih lastnosti tudi takšne, ki so skupne vsem bitjem istega rodu ali vrste.

Človek pa ima še drugo, svojevrstno bitno podlago socialnosti: duhovnost. Če je namreč duhovnost bitna osnova tega, da je človek nosilec pravic, potem mu ista duhovna narava obenem nalaga dolžnost, da enake pravice in smotrnostno neodvisnost priznava in spoštuje tudi v sočloveku. Duhovnost sama je torej že zadostni razlog za socialni značaj človeške narave. Tudi če bi bival samo eden človek na svetu, bi bila s tem že dana nujnost, da mora v sočloveku spoštovati iste pravice, ki jih ima sam. Torej je človek socialno bitje že po svojem bistvu.

Duhovnost pa je obenem podlaga in vir razumnosti: človek svoj bitni odnos do družbe sam spoznava in svobodno priznava. Osebnost je edini individuum na zemlji, ki se lahko za lastno močjo in svobodnim nagibom veže s svojo okolico in tako bogati sebe in druge. Njegovo družabno nagnjenje ni samo kak gon narave, ampak svobodno osebno življenje. Svoj pravi izraz najde le v spoznanju in ljubezni. Edinstvena odlika te dvojne svojstvene osebnosti vezi med ljudmi pa je v tem, da ne združuje ljudi samo na zunaj, ampak prav v njihovih sferah. Tu šele postane družabnost tudi prirsčna, topla in privlačna, kakor je privlačna in prijetna samo ljubezen. Tu šele je družabna vez najožja, človek je blizu drug drugemu, kakor misel misli.

Zato pa vsaka druga socialnost, ki ni osebno-duhovnega značaja, nujno zapada v skrajnosti zgolj fizikalnih zakonov snovi: čim bolj skuša biti socialna, tem bolj izgublja svojo lastno individualnost in energijo. Obratno pa tem bolj izgublja svojo individualnost, čim bolj izginja tudi njegova socialnost.

Kot osebnostno-občestveno in religiozno bitje ima človek tudi do ostale, neosebne prirode, ki mu je v bitno-smotrnostnem pogledu podrejena, svoje posebno poslanstvo.

Kot suverena osebnost na zemlji je vsemu neosebnemu svetu kralj, gospod. Nje-

mu je kot razmerno najvišjemu smotru podvržen, njemu služi kot vdano sredstvo njegovega življenja. Vsa materialna kultura, zlasti tehnika, nam glasno priča, da je priroda kakor brezmejna dežela, v katero človek vedno zmagoviteje prodira in si jo podjarmlja s svojim delom.

Kot občestvena osebnost je človek neosebni prirodi obenem videc, njen prerok. On jo ožarja z lučjo svojega razuma, jo združuje s svojim osebnim življenjem, ji vdihuje svojega duha ter jo tako dviga in sprošča iz snovnih okovov. On ji je glasnik višjih smislov in ustvarjalec novih celot. Po njem se v nekem smislu učloveči tudi vidna narava sama; on jo združuje s svojim duhom, ona pa mu je kakor vdana posoda, v kateri zbira duha svojih misli. Duhovna kultura in umetnost sta priči tega odličnega človekovega poslanstva v svetu.

Človek je v ustvarjenem svetu edino počelo napredka. Brez njega bi vsa priroda ostala kakor zakleta v zakon svoje trpne vztrajnosti, kajti vsako bitje deluje le v okviru svojega bistva in samo duhu je bistveno, da s preroško silo predira v tajne stvarstva. Človek je tolmač skrivnostne

pisave v knjigi narave, njen duhovit ilustrator in razlagavec. Le njemu je tudi lastno, da ustvarja. Dasi ustvarjen duh ne more v pravem pomenu ustvarjati iz nič, vendar je zlasti njegovo kulturno delo neke vrste ustvarjanja in odkrivanja dotlej še neuresničene in neznane vrednote ali pa jih vsaj zase na novo osvaja.

Človek pa je tudi religiozna osebnost in kot tak ni le ustvaritelj in umetnik, ampak tudi duhovnik vrednot in lepote v svetu. On jih učloveči, on jih odreši, on pa jih tudi poveliča, vse z močjo svoje osebnosti. Krogotok stvarstva je zaključen šele s človekom.

Takšna je človekova dragocenost v svojem bistvu, po svoji bitni naravnosti in zahtevah. Bratstvo med posamezniki in narodi, kraljevsko obvladovanje, preroško pronicanje in duhovniško posvečenje velikega sveta pa je veličina njegovega poklica.

Danes prav posebno! Kajti, če kedaj, potem velja v tem trenutku človeške zgodovine:

Človek mora »v bolečinah in mnogih nevarnostih« postati to, kar je — človek!

LEON BLUM - rešilec iz stiske

(ACA) Ko je bil pretekli mesec Leon Blum v desetih letih že tretjič izvoljen za ministrskega predsednika Francije, niso označili tega dogodka le kot izhod iz politične stiske, temveč bolj kot željo francoskega naroda po nestranskem udejstvovanju. Leon Blum je kot prvi predsednik Organizacije združenih narodov za kulturno-prosvetno delo (UNESCO) pokazal pri njenem prvem zasedanju staro pot francoske politike, ki se danes v Franciji postopoma oživlja.

Leon Blum, ki je bil vedno pripravljen slediti klicu svojega naroda, je v času vojne mnogo pretrpel. Najprej ga je pregnala Vichy-jška vlada, nato so ga še Nemci zaprli v koncentracijsko taborišče. Vse to ni ostalo brez posledic in vprašanje je, koliko časa bo mogel novi predsednik voditi tako odgovorno mesto, kot ga je sedaj sprejel.

V temnih dneh svojega življenja je napisal Leon Blum nekaj političnih testament, ki je danes ena izmed najbolj branih in cenjenih knjižic v Franciji. V svojem delu je Blum z vso odločnostjo in jasnostjo pokazal na napake francoske politike in vzroke državne kapitulacije leta 1940, kakor tudi nezdravo pot komunistične stranke v predvojni dobi.

Večina bivših političnih voditeljev Francije je bilo pri svojem povratku iz nemškega ujetništva hladno sprejetih. Narod jih je sprejel kot ljudi, ki jih »predobro pozna«. Pri Blumu je bilo drugače. On ni hotel veljati za mačenika, temveč je skušal, da je z delom in nasveti pomagal graditi novo državo. Stal je blizu generala de Gaulle-a in pomagal povsod, kjer je bilo treba previdne in hitre roke.

Blum je politik, ki jasno ve, da politika in sila ne smeta biti nikdar v nasprotju z osnovnimi pravicami človeka. Pred vsemi strankarskimi načeli mu stoji svetla

zvezda francoske revolucije: svoboda, enakost, bratstvo. Temu geslu posveča vse svoje delo in vsa svoja stremljenja.

Naj traja čas sedanje Blumove vlade še tako kratko dobo, Blumovo ime v zgodovini evropskega človečanstva ne bo moglo biti pozabljeno.

UNRRA ima novega predsednika

(ACA) Na šestem zasedanju UNRRA-inega sveta v Washingtonu je bil za novega predsednika UNRRA-e izvoljen dosedanji podpredsednik general Lowel W. Rooks. General Rooks, ki je tretji predsednik svetovne prehranjevalne organizacije je nastopil svojo službo 1. januarja tega leta.

General Rooks je bil 28. novembra 1946 od prvega gen. ravnatelja UNRRA-e Herberta H. Lehmana poklican na mesto vođa člana UNRRA-inega štaba. Njegova naloga je bila voditi in nadzorovati pošiljke UNRRA-e po navodilih generalnega ravnatelja. Ena izmed njegovih posebnih nalog pa je bila reorganizacija UNRRA-inega delovanja na Kitajskem.

General Rooks je bil rojen v Washingtonu (Walla) in je leta 1917 vstopil v vojaško službo. V letu 1918 se je udeležil večih ofenziv, nato pa je postal profesor na generalštabni šoli.

V drugi svetovni vojni je bil vodja oddelka za vojaško vzgojo, dokler ni postal štabni vodja drugega ameriškega korpusa. Pozneje je bil po službeni potrebi dodeljen še k raznim drugim enotam armade. Leta 1945 se je iz Evrope, kamor je prišel leta 1942, zopet vrnil v Združene države. Za svoje neumorno delo je prejel številna ameriška, britanska in francoska odlikovanja.

glej, da boš spoštoval nas — in samega sebe — odkritosrčni, spravimo s tem na tisoče ljudi ob kruh! Druge tisoče pa ob lepo veselje, ker ne bi imeli ničesar brati. To pomisli najprej in si zapomni, kaj se pravi: Nisem!«

Silvestru je plulo v prsih, kovalo v sencah — grohot teh mož je belet, kakor so boleli glasovi ljudi, ki so kazali za njim s prstom. Čutil je, da se v njem nekaj ziblje, da pada — in vstaja, da se upira in kriči, kakor bi zevala rana na srcu.

»Nisem«, je ponovil boječe in s trepetajočimi ustnicami.

Grohot!

»Tako te nisem učil, fant«, je zarobantil sivobradec. »Tako meščasti, Nisem! ne velja nič. Poslušaj, pogledj, tako-le:« Enočki se je vzravnil in stopil ob mizo:

»Nisem«, je izgovoril mrklo, »nisem — tukaj trije prsti za prisego!« Dvignil je desnico in tri prste...

»Kriva prisega«, je vzdihnil Silvester...

Grohot!

Vrata so se odprla, jetničar je prinesel skodelo jedi za Silvestra, druge pa odvedel na dvorišče izprehajati se.

Ko je bil Silvester sam, se je jedi komaj dotaknil, dasi ni užil od prejšnjega večera ničesar. Padel je na slavnico, omotičen — strt — zakril oči in vzdihal: »Jezus — Marija! Kje sem? O, mati — o, oče...!«

Ihtenje je pojemale — glasovi vzdihov so zamirali — trudne roke so se sklenile — in ni se prebudil, ko se je vrnila četverica zopet v sobo.

Ko se je Silvester prebudil iz globokega sna, je brlela pod stropom motna lučka in megleno, bolj s strahovi kakor pa z lučjo polnila zoperno sobo zopora.

(Dalje prihodnjič)

F. S. FINZGAR:

Silvester

»Naj me gledajo; nihče me ne pozna.« To je bila prva tolažba.

Ali takoj se mu je zazdelo, da gre do glasovi za njim, da se širijo kakor valovi in se gromadijo dalje, da kriči in ponavlja toisto valovajoče polje, da ga raznašajo ptice — da preleti preko gor in potrka doma na očetovo hišo in jim tam razodene: »Silvestra ženó, v zapor ga tira! Ni se poboljšal!«

Zazdelo se mu je, da je zaihtela mati, da se je oče raztogotil in udaril ob mizo.

Pogum se je komaj dvignil — pa je omagal in omahnil — kakor obupana roka človeka, ki se pogreza v valovih.

V Silvestru ni bilo več moči, da bi se boril zoper bolest, ki je obdala krog in krog njegovo dušo. Sonce je palilo prašno cesto, solze so se posušile, oči so topo zrle na sivo ravan, noge so se trudno gibale, roka se je navadila svežnja, da ga ni več predeval z leve in desno. Vse je otrpelo: telo in duša. Bil je človek brez volje, brez misli, brez upanja. Takisto mehanški bi bil stopil v brezdanji prepad ali pa krenil v globočino morja. Nič bi se ne bil stresnil in ne bi se bil vprašal: kam? Kakor stroj, ki ga goni sila in ne vpraša nikoli: Ali hočeš, ali moreš?...

Sredi poldneva sta prišla v trg. Pred Pusto, lisasto umazano hišo sta se ustavila in krenila skozi široke dveri v vežo. Tamkaj je dremal na lesenih klopi stražar z rešto ključev v roki.

»Prevzemite tega-le!«

Tako orožnik.

Strážar je zarožljajal s ključmi, se prebudil, zazelhal in vstal.

Komaj se je ozrl na Silvestra. Kaj mu je bilo mar, kdo in odkod. V posebni sobi so Silvestru pretipali vse žepe, mu vzeli denar, nožič — culo — vse. Nato ga je gnal po temnih stopnicah, po hodniku, odpiral in zapiral hrupno vrata, obstal pred ozkimi vrati in začel odklepali. Ključavnice so pokale, zapahi škripali, da je Silvestru ledenel mozeg.

»Tukaj-le«, je zagrdel grdogledi strážar in pokazal fantu z roko v — zapor.

Silvester je boječe vstopil, a vendar v trdnem upanju, da bo vsaj sam in da se v samotni razjoče na glas sam nad seboj. Pa se je zmotil.

Ko je strážar zaloputnil vrata, je Silvestra obstopilo četrto mož. Kakor ni bil plašljivec, pa bi bil pustil ovce na paši in pribežal domov, da jih je zagledal na samoti. Zakaj obrazi so bili razbojniški, obleka ciganska.

Nekaj hipov so stali nemo krog novega tovariša. Tudi te je prvi trenutek osupnilo Silvestrovo lice in objokane, otroške oči. Toda samo trenutek. Nekaj se je ganilo v teh zapeljanih dušah — pa je bila komaj kaplja v strašni požar.

Najstarejši med četvorico, sivobrad dec, z obronki na čelu in slep na levo oko, je pristopil k Silvestru in ga potresel za rame:

»Fant, glavo stavim, da zaradi tebe pride sam vrag v norišnico — ker bo od veselja nad teboj znorel.«

Krohot je zadonel po mračni umazani sobi. Kakor bi odmevalo od pekla.

»Žejen sem«, je plašno odgovoril na sirov dovtip ves zbehan Silvester, ki je zagledal v kotu vrč vode.

Pisana poljana

GOSPOD JANEZ

Že dopoldne je obstal avto pod šolo in dva sumljiva tujca sta se sprehajala po cesti in ogledovala farovška okna. Gospod Janez, ki je stal za zaveso, ju je opazoval in ustnice so se mu grenko genile.

»Policijska psa«, je pihnil skoz nosnice. Tujca sta stopila nazaj v avto in obrnila proti Bledu.

Gospod Janez je vzel brevir in odšel na dvorišče. Počasi je stopal po stopnicah. V letih je že bil. Sedemdeset jih je že odbrenkal, pa je bilo kazalo, da jih bo še deset. Res, lasje so bili že skoraj beli, toda postava še trdna, vzravnana, oči še polne hudomušnosti in dobre volje.

»Sedem Samarij in križanagora, me imajo že na piki, je momljal sam pri sebi, ko je stopil pod farovško lipo. Na moje sive lase ne bodo nič dali. Kaplan ali star fajmošter, to jim je vseeno.

Potlej je zamahnil z roko in odprl brevir. Pokrižal je ustnice in pričel žebati molitvice, ki jih je skozi štirideset let vsak dan ponavljal. Toda čudno, danes so se mu zatikale in nekajkrat je moral znova začeti. Kar jezen je bil sam nase.

»Prebrat vendar, kakor da me je na mah spomin zapustil«, je bil hud. »Tako star pa vendar nisem. Še vse poznam v svoji fari, po imenu in po pisanju.«

Spet se je zatopil v branje, pa kakor se je trudil, da bi misli zbral in priklenil na Boga, je bilo vse zaman. Venomer je videl pred seboj avto in tista dva tujca, ki sta postopala po cesti.

»Pome bosta prišla. Sicer bi jima lahko ušel, toda od mojih ovac ne grem sam. Naj me vlečejo, da bodo ljudje videli, da jih nisem prostovoljno zapustil.«

»Gospod župnik, bežite«, je padel skoz leso Jamarjev z Bleda. »Našega gospoda so že vzeli in iz Ribnega. tudi.«

Fantič je lovil sapo.

»Kaj ne poveš«, so se nasmehnili gospod Janez. »Naj kar pridejo, dolgo se že nisem vozil z avtom.«

In se segli v žep po kovača.

»Zdaj pa počasi domov poidi. Pa nikar ne teci, saj boš še jezik zgubil.«

Jamarjev je bil že za vogalom.

»Boga bom spravil. Hvala Bogu, da je ciborij prazen. Samo v monštranci je še.«

Dal je v brevir moder trak in stopil do mežnarja, ki se je ravno nekaj motovlil po vrtu in se razgledoval po sadju. Majhen, malce grbav mošček je koj razumel gospoda.

»Zvonim naj kakor za popotnico.« Pa še povedal bom nekaterim. Saj bo šlo po vasi kakor blisk.«

»Tako naredi, da«, so bili župnik čudovito mirni. Mežnar jo je že ubiral proti cerkvi.

»Kaj vse sem moral dočakati«, je nazadnje le zmagoval gospoda Janeza. »Da bom moral kdaj z lastno roko ugasniti večno luč, tega se nisem nikoli nadejal. Bog nas vseh ne udari.«

Potlej se je zasukal in odšel nazaj v farovž.

»Mica«, je poklical sestro.

»Kovčeg mi pripravi. Poišči brevir, ti stega majhnega, od perila mi pripravi vse po troje, pa še kakšno toplo odejo mi zvij.«

Sestra je strmelala kakor neumna.

»Pa ne misliš menda še danes kam oditi?« Strib za bratovo zdravje ji je sveto z obraza.

»Sam ne bom šilil nikamor. Bog ve, da ne, toda blejskega in ribniškega so že odpeljali.«

»Kdo?« je Mica že vekala.

»I. kdo? Turki.«

Gospod Janez ženskih solz ni mogel, zato je sestrji zasolil tako. Položil je brevir kar na mizo v veži in jo mahnil proti cerkvi.

V linah je že odzvonilo in ljudje so pričeli kapljati od vseh strani. Razvedela se je tudi že vest, da bodo prišli po gospoda. Farani so se usuli celo s polj, od dela in s prstenimi čevlji štorljali v klopi.

Gospod Janez je v zakristiji oblekel talar in koskr ter nataknil štolo. Potlej je sklenil roke in nepremično strmel v križnaga. Ropotanje v cerkvi je ponehalo, le zdaj pa zdaj je bilo silšati še drsajoče stopinje starca ali starke.

»Uboge ovce«, je zabolelo župnika. »Tako je zapisano: udaril bom pastirja in razkropile se bodo ovce njegove črede. Le kako bo z mojimi? Bodo ostale zveste ali se bodo razteple in podivjale?«

Trdo je gospod Janez stisnil postarane roke in goreče molil. Za vse, za Reznika, ki ga ni bilo nikoli v cerkve, za Boštjanovega, ki že dva meseca umira pa ne more umreti, za Polajnarjevega, ki ni napak, le pišči se je preveč podvrget. Vse hiše je obredel župnik v svojih molitvah, dokler ga ni pričel mežnar spomniti, da so ljudje zbrani in čakajo.

Tedaj je gospod Janez zadnjič stopil pred oltar. Nekam težko je šel po stopnicah in ko je vtikal ključek v vrata, se mu je roka na moč tresla.

Ljudje so bili tiho, skoz okna je sijalo sonce.

Župnik se je obrnil, iz nekakšne zmedenosti popravil štolo in z roko potegnul čez oči.

»Dragi moji, poslovit ste se prišli od Boga in mene, ki sem vas trideset let pasesl. Zdaj odhajam. Tako so sklenili tujci, ki so prišli v naše kraje. Pred njimi se mora tudi Bog umakniti. Zdaj vas bom še blagoslovil, da bi smo ostali zvesti, zakaj čas bo težak. Sami boste. Pomagajte si med seboj in molite. Molite vam pravim, ker nekoč se bo vse obrnilo. Sovrašstvo in sila imata črva v samemu sebi. Ohranite ljubezen do Boga in do slovenske zemlje, do svojih domov, do njiv in do dela. Vzdržite, zakaj nikdar ni življenje tako težko, da bi ga ljudje ne zmagali. Jaz sem star in se morda nikdar več ne bom vrnil med vas. Toda kjerkoli bom, se vas bom spominjal v molitvi. Tudi v najtežjih časih bom z vami. Za geslo naj vam bodo besede: shranimo vero svojih dedov za naše vnuke. Bog z vami vsemi.«

Se marsikaj bi rad povedal gospod Janez, toda cerkev je bila že vsa v joku. Tudi župnika je zmagovalo. Hitro se je obrnil in odprl tabernakelj.

Potlej je s tresočo se roko vzdignil monštranco in jo postavil na oltarno mizo.

Ljudje so popadali na kolena. Pritajen vek je pljuskal do župnika, ki so mu solze v dveh curkih tekale po licih. Ni jih mogel ustaviti.

Mežnar ga je ogrnil v velum.

Potlej se je župnik obrnil in visoko dvignil monštranco. Velik križ je začrtal nad farani, še za čas postal, potlej se pa spet zasukal.

Molil je.

Ljudje so obmolknili. Gospod Janez je vzel Boga v roke in se obhajal. Nepremično je slonel na oltarju, tudi premaknil se ni.

Potlej je ukazal mežnarju prinesiti prt. Razgrnil ga je, položil nanj ciborij in monštranco in oboje skrbno zavil.

»To spravi tja kakor kelihe oni dan. Morda jih še kdaj primem v roke. Če ne jaz, jih bo drugi, ki bo tega še bolj vreden.«

Zdaj je prišel hip, ki se ga je župnik najbolj bal. Večno luč je bilo treba utrniti. Tiho je sipala skozi rdeče steklo, mirno, brez treptanja. Še mežnarju se je inako storilo, ko je gospod Janez nameril korak po stopnicah.

Župnik se je branil glasnega joka, ki mu je silil v grlo. Mežnar je že vlekel lestence navzdol.

Tedaj so ljudje planili v divji jok, ki je zlonil tudi župnika. Zaihtel je kakor otrok, se naslonil na mežnarja in stara ramena, ki so že marsikaj prenesla, so se mu stresala od veka.

»Gospod župnik, nikar«, je krleal mežnar, ki se je do zadnjega skušal držati. Potlej je še sam zajokal.

Po cerkvi gori je drsal stari Potokar. Naravnost proti župniku se je nameril.

»Gospod župnik, nič ne vekajte. Kar ugasne luč, saj bomo mi svetili.«

Čudno globok je bil Potokarjev glas. Odmeval je med stenami kakor prerokba.

Gospod Janez se je zravnal in se zagledal v starca.

Segla sta si v roke.

»Moja rajna mati so mi takrat, ko sem odhajal v vojsko, dejali: Jože, ljubezen se ob nobeni gori ne ustavi. To si zapomni. Vedno bom molila in mislila nate. Tudi mi bomo molili za vas, gospod župnik in vas bomo čakali«, je Potokar zvišal glas, da ga je bilo slišati po vsej cerkvi.

Župnik je gledal v starca, ki je dvignil palec.

»Marsikdaj smo napak delali, gospod, pa smo vas radi imeli. Ne zamerite. Trde lupine smo pa dobrega srca. Dokler bo ta cerkev stala, vas bomo čakali. Če ne mi, pa naši otroci.«

In se je obrnil nazaj po cerkvi. Takšno je bilo slovo knižanov in gorjancev od župnika Janeza. Vsa fara je govorila po Potokarju.

Zdaj je župnik s palcem in kazalcem segel za rdeče steklo in stisnil stenj. Drobnost je zapraskotalo. Še se je za čas svetilo, kakor da stenj noče umreti in da bi se rad še enkrat užgal, toda brž je steklo oslepolo in postalo oljnatno motno.

Večna luč v gorjanski cerkvi je umrla. Med klopmi je ležal jok težak kot sam svinec.

Župnik je še nekaj časa zmedeno stal, potlej pa zamahnil z roko:

»Zbogom, farani.«

Samo Potokar je rekel zbogom. Pa še Potokarjev zbogom je skoraj utonil med vekom.

V cerkvi je postalo čudno hladno, čeprav je zunaj sijalo sonce. Župnik je sključen odšel za mežnarjem.

Ljudje so se razšli, le otroci in nekaj žensk je postovalo okrog farovža.

Že pod večer je prišel avto. Črno se je svetil na prašni cesti. Župnik ga je slišal, ko je brenčal pred Frčejem. Kovčeg je bil pripravljen, odeja zvita, gospod Janez je sklenil stopiti k sestri še po žlico. Bog ve, kaj še ne pride. Dobro je imeti na tujem saj lastno žlico.

Mica je pridrla v sobo.

»Že gredo«, je jokala na ves glas.

»Naj gredo. Žlico mi še daj, pa nikar ne več. Za farovž se brigaj, ker se mi zdi, da se bom še vrnil.«

Avto je stal že na dvorišču. Dva detektiva sta stopila iz njega.

Župnik je vzel kovčeg in odejo in odšel po stopnicah, tujca sta že stala v veži.

»Sie müssen mit uns gehen.«

»Gut.«

Nič več.

Župnik Janez vtika žlico v žep suknje. Tujca se posmehujeta.

»Sind si schon bereit?«

»Jawohl.«

Gospod Janez je kratek.

»Zbogom, Mica«, reče sestri in ji da roko.

Potlej zgine skoz vrata.

Zunaj je sonce in prav nalahno vleče veter. Toliko, da vzgibava veje razvele češnje.

Župnik se ustavi.

Nenadoma položi kovčeg na tla in stopi do drevesa. S tresočo se roko odrga košato vejico.

»Frühling«, reče na glas in poboža cvetje.

»Schnell«, pravi tujec in odpre vrata. Župnik sklonjeno vstopi. Kovčeg položi k nogam, odejo poleg sebe na sedež. Češnjevo vejico drži v roki.

Potlej avto zapelje na cesto. Ljudje stoje pred hišami, ženske brišejo oči, moški stojijo kakor da so izrezani iz kamna.

Župnik maha z vejico.

Vsi jo vidijo. Belo snežno cvetje, ki niha mimo okna sem in tja. Nekaj trmastega sili v zgarane dedce.

»Prekvat vendar, saj pomlad mora priti. Še župnik verujejo vanjo, ki so stari.«

Avto je zginil na ovinku. Samo še prah je videti, pa še ta se je pričel vlegati na travo ob cesti.

Možje stisnejo ustnice med zobe in pogledajo v žene. Oči vseh so čudno svetle.

Po cesti se je tudi prah že docela vlegel. Samo še sled avtomobilovih koles se pozna.

Viharju

Čuješ li kako divja vihar čez gluho temno noč in odnaša solze, prošnje ah daleč proč.

Saj veš, da daleč ni, kam srce naše vleče, saj veš, da tu na tujem ni za nas najmanjše sreče.

Ah kje si zemlja naša, kje si dom ti dragi, kje si oče skrben, kje ste mati blaga.

O vihar ti divji, ki vihraš skoz noč, nesi jim pozdrave vroče tu iz naših koč.

Limbarski

LETOŠNJI SILVESTER

Ko v naravi najhuje razsajata burja in mraz, nastane novo leto. Razveseli se ga vsakdo, pa čeprav je morda tako ubožen, da le z bojaznijo gleda v bodočnost. Le upanje živi v slehernem človeku vedno, pa najsi ga trpljenje tare iz dneva v dan. Upanje, to je tista gonilna sila, brez katere bi marsikdo duševno propadel in telesno oslabil. Odkod jemlje človek to upanje tudi potem, ko ga je življenje ogoljufalo za mnoge nade? —

Težko je odgovoriti na gornje vprašanje. Že v človeški naravi je, da vedno upa, na boljše. Narava sama je postavila ta zakon in ona ne pusti, da bi se kdo vtikal v njene skrivnosti. In prav je tako. Človek, ki je izgubil upanje, je največji siromak. Zanj življenje nima več pomena.

Na srečo so taki nesrečneži redki. Drugi ne izgube vere sami vase in upanja v bodočnost pa naj se vedno nahajajo na ledeni polšči okrog katere besne valovi življenja. — Ti streti me moreš, potreti nikdar usode sovražne besneči vihar. — pravi pesnik. Bog naj ohrani njegovega duha. Saj ko je zapisal te vrstice, je bilo v njem toliko lepega, da so zaman padale psovke nanj, ostal je svetel.

Težko je res da mnogokrat v življenju. Od vsepovsod se zgrinjajo otožni oblaki nad mlado dušo in zakrivajo njeno obzorje. A ona išče le sonca. Najde ga skoraj vedno, saj nad njo bedi Bog, ki ne mara čemernih otrok na zemlji.

Greš po cesti, mrzlo je tako, da je vsako bivanje na prostem nemogoče. In prav ta mraz je posul drevesa z ivjem, da se bleščijo, kot bi bila odeta z dragulji. In

srebrne zimske noči, ko luna spremeni pokrajino v čarobni svet. Kdo bi šel mimo te lepote in je ne občutil v duši!

Tudi drugače je v življenju toliko stvari, ki ga slede. Koliko lepote in iskrenosti je v eni sami narodni pesmi, melodiji! Koliko sreče vzbudi v človeški duši en sam smehljaj nedolžnega otroka. Kolika je milost ene same svete maše...

Če bi zbrali vse lepo, kar se nam nudi v božjem stvarstvu, bi tega bilo toliko, da bi prekrilo vse trpljenje in bi se posušile solze tudi najbednejšemu.

Seveda, človek pa se ne sme smiliti sam sebi, niti si ne domišljevati, da mu je življenje nenaklonjeno. Življenje je tako, kakršno je, oziroma kakršnega posameznik vidi. Je pestro in ubrano če nanj gleda bitje z ubranostjo in bogastvom v duši. Je pa tudi pusto in razburkano za človeka, ki je razrvan v svoji notranjosti in nima niti ene blage misli. Življenje stalno napoveduje boj človeku, ker ga izkuša. Nikdar se ne sme strahopetno umikati. Mora se spuščati v bojno igro z življenjem, drugače ga življenje izigra in se ne ozira na njegov krik ne tožbe.

Da bi bilo prihodnje novo leto lepše, si voščimo tudi to leto. Že dolga leta ne šumi vino v čašah radujočih ljudi na Silvestrov večer. Vojna je odvzela mnogo in zamorila mnogim čut za radovanje.

Le enega ni mogoče zamoriti v zdravem narodu — upanja. Saj narod, ki še čuti v sebi zdrave sile — čeprav je krvavel iz tiščerih ran — tudi sme upati na boljšo bodočnost. Ta pa ne pride sama. Ustvariti si jo je treba, pa če tudi se vale plazovi na pot do nje.

Srečko Selivec:

NESREČA

Pod večer poletnega dne se je oglasil pri nas gost. Pa ni bil to navaden potni človek, ki je primoran prositi za hrano ali prenočišče, to je bil obisk iz Ribnice, katerega smo bili vedno veseli. Oče in mati sta nakupila suhe robe za gospodarstvo in gospodinjstvo, kolikor je bilo treba, da je bilo vse potrebno pri hiši, kadar je bilo treba vzeti to ali ono v roke.

Ko je bila kupčija končana je možakar prošil za prenočišče. Ker smo pri nas vsakega popotnega človeka radi sprejeli, tudi Ribničanu nismo odrekli svoje gostoljubnosti. Toda naš oče so bili sila nezaupljiv mož. V vsej vasi niso nikjer zaklepali hleva, naš oče pa so zahtevali, da smo morali hlev vsak večer zakleniti. Poleg tega je moral tudi vsak popotnik, ki je pri nas prenočil očetu izročiti svoje dokumente in pa predvsem vžigalice in cigarete. To vse radi varnosti, da se ni zgodila kaka nesreča s požarom. Seveda je bil tem očetovim zahtevam podvržen tudi naš gost iz Ribnice. Morda se mu je vse

zdelo nekoliko pretirano, toda dejal ni ničesar in je izročil vse kar so oče zahtevali. Poleg tega tudi ni ugovarjal dejstvu, da bo hlev čez noč zaklenjen.

Ko so se domači spravili k počitku sem se zmazal iz hiše malo vasovat. Mesec je sijal in prijetni poletni hlad in mir sta vladala nad vasjo.

Ko sem se okoli polnoči vrnil, je nekdo tolkel po hlevskih durih. Spomnil sem se, da imamo gosta na prenočišču in sem zato vprašal kaj želi. Ribničan mi je potožil, da bi rad kadil. Kot kadilec sem vedel kaj se pravi biti brez tobaka in ognja. Stopil sem v hišo po hlevski ključ in dal Ribničanu tobak in vžigalice. Vsedla sva se na klopico pred hišo in kadila. Sedela sva, kadila in se razgovarjala o vsem kar nama je prišlo na misel. Mož, ki je obhodil vso našo ožjo in širšo domovino je vedel veliko povedati, kako ljudje po svetu žive, s čim se bavijo in kakšne običaje imajo. Med tem je luna izginila in daleč tam za obzorjem se je že rdečila jutranja zarja.

Naši božični prazniki

LIPOV DVOR

Ribničan je vstal, zbral svojo robo, se zahvalil za prenočišče in odšel. Tudi jaz nisem šel spat, ampak sem zaklenil hlev, odnesel ključ na običajno mesto, vzel koso in odšel kositi. Kosil sem in mislil, kako sem prejšnji večer vsoval, na Ribničana pa sem kmalu pozabil.

Z očetom sva bila dogovorjena, da pojdeva zarana kositi in sem zato pričakoval, da bodo oče vsak čas prišli. Sonce je stalo že visoko na nebu, toda očeta še ni bilo. Po soncu sem poskušal presoditi koliko bi že utegnila biti ura. Tudi ostalih domačih ni bilo nikogar; saj bi morali že prinesli zajtrk. Menda se ni zgodila kaka nesreča. Postal sem, gledal okoli sebe in si brisal pot, ki mi je lil s potnega čela preko lic in vratu za srajco.

Bil je krasen junijski dan. Vsa božja narava, ki jo je v vsej lepoti ustvaril Bog, mu je prepevala hvalo. Vsak je pel po svoje: murenček v gosti travi svojo, škrlanček na nebu na svojo, senička v gozdu svojo, črni kos ob bližnji meji tudi svojo. Postal sem in prisluhnil.

Po stezi za mejami je nekdo prihajal. Napel sem oči, da bi videl kdo je. Ženska, sem najprej ugotovil. Mlado deklo. Postava se je bližala. Srce mi je začelo biti močnejše, ko sem spoznal svojo Marjančo, ki je prihajala naravnost proti meni. Začudil sem se, da se ni nasmejala, ali mi pomahala, kot običajno. Bila je bleda in zaskrbljena.

»Kaj pa ti je, da si tako potrta«, sem jo vprašal.

»Ah«, je vzdihnila, segla po robec in z njim zakrila solze, ki so se ji vile po licu. »Ali se je zgodila nesreča? Ne bodi otročja in povej!«

»Imaš prav, Jani! Zgodila se je velika nesreča!« je ihtela.

»Kakšna nesreča? Povej in ne muči me dalje«, sem postajal že nestrpen.

»Ribničana so vaše krave požrle«, je izdala iz sebe med ihtenjem.

»Ribničana? Kakšnega Ribničana?« sem se začudil.

»Ribničana! No, tistega, ki je včeraj zvečer pri vas prenočil. In sedaj smo vsi v velikih skrbih, kaj bo.«

»Kdo pravi, da so ga krave požrle?« sem vprašal začuden.

»Nihče ne pravi, toda stvar je jasna kot beli dan. Vaš oče so ga včeraj zaprli v hlev in zjutraj, ko so hlev odprli, moža ni bilo nikjer. Vse so pregledali, vse preiskali in ga klicali, toda vse zastoj. Iz zaprtega hleva ni mogel nikamor, torej so ga požrle krave. Niti enega samega gumba niso pustile za njim, vse so požrle. Oče so takoj odšli k orožnikom in nesrečo raznanili.

Prišla sta dva orožnika in naredila dolg zapisnik in zahtevala, da pošljemo po veterinarja, da bo ugotovil, katera krava je bila udeležena pri umoru. Morda so bile udeležene vse krave. Oče so takoj napregli in odšli v Tržič po Vodopivca. Ta je prišel in vse krave pregledal in končno dejal, da ne more ugotoviti, katera krava je moža požrla, niti koliko krav je bilo pri umoru udeleženih. Trdil pa je, da z ozirom na to, da je bil mož že doraščen človek, mora trditi, da telček, ki je star tri dni, moža ni požrl in orožnikoma dodal, da ga na njegovo odgovornost lahko izključita iz vsakega preiskovalnega in sodnega postopka...«

Marjanča je končala in znova planila v jok. Jaz pa nasprotno v tak smeh, da sem mislil, da me bo od smeha zadela kap. Oči, vrat, srce in končno še v trebuhu je tako bolelo od smeha, da sem mislil, da mi bo smeh gotovo škodoval.

Marjanča si je pa obrisala oči in me gledala vsa začudena. Gotovo je mislila, da se mi je zmešalo. Zagrabil sem jo za roko in zavriskal, ona pa se mi je iztrgala iz rok in jo ubrala po novo pokosenih redih. Ubral sem jo za njo in tudi kmalu ujel.

»Kaj si mi pa sedaj ušla. Počakaj no, da ti povem, kako je s to nesrečo. Upam, da bom uganko lažje razjasnil, kakor oni doma...«

Vsedia sva se na moj suknjič v travi in povedal sem ji od začetka do kraja, kako se je nesreča zgodila. Ko sem končal sva se oba na glas zasmejala. Gotovo bi se z nama smejala tudi Ribničan, če bi vedel, kakšne skrbi je napravil naši hiši.

Ko je Marjanča odhajala sem ji naročil, naj mi domači pošljejo že skoraj kaj toplega, ker bom sicer umrl od lakote. Vse jutro sem kosil, pa še nisem imel grližljaja v ustih. Ko je Marjanča odšla sem premešal redovje, nato se pa vlegel v senco in sladko zaspal. Ko je zvonilo poldne, me je zbudila sestra — prinesla je kosilo.

To — le zgodnico sem pa napisal v spomin na mojega dragega očeta.

K zaravovalni družbi pride kmet, da bi zavaroval hišo proti požaru. Uradnik ga prosi, naj še nekaj trenutkov potrpi, a očanec zahteva, da se zavarovalna pogodba takoj sklene.

»Ali je res tako nujno?« vpraša uradnik.

»Seveda, gospod, saj že gori.«

Sneži... Drobne bele zvezdice se love in opotekajo po zraku, padajo na ceste, polja, gozdove in se zberajo v mehko baržunasto odejo, ki greje trudno naravo, da si lažje odpočije in nabere novih moči za prihodnjo pomlad.

Sedim pri oknu in sanjavo zrem v prelepo zimsko pokrajino, a v duši mi vstajajo sladki spomini na zadnje božične praznike, ki sem jih preživela pod varnim okriljem rojstne hišice. O spomini, kako bolešno-sladki so vaši odmevi v otožnem, hrepenečem srcu...

Kakor hitro se je pričel advent, že nas je objelo mehko praznično razpoloženje. Vsako jutro, ko smo šli v cerkev k zornicam, sem prav tiho stopala skozi zasneženi gozd, boječ se, da bi vzdramila in prepodila skrivnostni čar, ki je bil razlit nad košatimi gozdnimi velikani. Zdaj, zdaj se je zganila vitka jelka, mogočna smreka in otrsela s sebe težko snežno breme; manjša drevesca so se pa kar ječaje pripogibala pod belim plaščem. Vsa narava je bila odeta v praznično oblačilo, vse stvarstvo je s pritajenim nemirom pričakovalo in se veselilo prihodu Kralja miru.

Tudi doma je bilo vse marljivo in delavno. Ves teden prej smo čistili in umivali, da se je tudi najbolj skrit kotiček svetil kot nov. Mamica je ropotala v kuhinji pozno v noč, očka in bratec sta pa pospravljala okrog hiše in pri gospodarskih poslojih, da je bilo tudi tam vse v redu.

Na sveti post, t. j. dan pred božičem je prav prijetnovabljivo dišalo iz kuhinje, da sva z bratom mamici nagajala: »Ali ti smeja kaj ukrasti«, nakar je smeje začugala s prstom: »Danes ne, saj je vendar post!«

Po kosilu je bilo vse delo končano; posedli smo okoli velike javorjeve mize in pričeli pripravljati jaslice. Od peči je dihalo prijetna gorčota, zunaj pa so naletavale drobne snežinke... Očka je naredil hriček iz mahu, na katerega smo postavili sveto družino, pastirčke, ovčke in drug drobiž. Mamica je zataknila za vsako sveto podobo na steni lepo bršljanovo vejico, dedek pa so sedeli pri peči in pripovedovali zgodbe iz svoje mladosti. Ko se je zvečerilo, smo prižgali luč, užgali svečke in zapeli vedno lepo: »Sveta noč, blažena noč.«

Do polnočnice, je bilo še dosti časa, babica so prinesli poln pehar suhih hrušk in orehov, in s temi smo se kratkočasili, luščili orehe in obujali spomine, vmes pa tudi zapeli kako lepo božično pesem.

Ko smo začuli iz mestnih cerkva veličastno zvonjenje, smo se odpravili k polnočnici.

Snežiti je prenehalo, nebo se je zjasnilo, ves nebeški svod je bil posut s svetlimi zvezdicami. Zdelo se je, da se je nebo približalo naši revni zemljici na nocojšnjo sveto noč. Iz vseh cerkva so se oglašali zvonovi, čisti zimski zrak je odmeval od njih milega donenja, ki je trepetaje plaval v daljo!... Oh, samo angeli so še manjkali, in hlevček z Detecem, pa bi bilo tako kot na prvo sveto noč na Betlehemskih poljanah; — tisto čudežno lepo, neskončno blaženo noč, ki je prinesla rešene vsemu svetu.

Cerkev je bila nabito polna. O, ti služba božja opolnoči, kako blaženost, kako nedopovedljivo srečo siplje v revna človeška srca, ki so to sveto noč na stežaj odprta za neskončno velike reke milosti, ki se zlivajo z dobrotnih nebes na ubogo zemljo in zemljane, da pozabijo na skrbi in bridkosti in se ogrejejo ob neizmerno sladki in bogati ljubezni Njega, ki je prišel med nas, da bi nam odprl vrata v raj, k večni Lepoti!...

Oglasile so se orgle, nežno so zazvene le sladke božične melodije, človeška srca so zahtela od sreče in hrepnenja...

Srebrno zazvončklja zvonček pred oltarjem: Bog je prišel med nas, se daruje za nas, isti Bog, ki počiva v jaslicah; isto božje Deteece, ki se tako ljubko smehlja med pastirčki in ovčkami... — O nedoumljivo čudo božje všemogočnosti, dobrote in Ljubezni!...

Sveti dan! Zjutraj sem se zbudila. prvi pogled je bil na jaslice, na dišeče smrekove vejice v kotu... O, božič! Brž sem vstala. Zunaj pa je bilo vse belo... čisto... praznično...

V cerkvi šele, tam so bile prelepe jaslice, vse ljudstvo je bilo naše lepe stare božične pesmi, vsi obrazi so bili vedri in nasmejani, ko so si po sv. maši voščili božične praznike in nato hiteli domov, da v krogu svojih dragih preživijo te prelepe dni.

Prebudim se iz sanjarenja in ozrem okrog sebe. V sobi je že temno, iz kotov se plazi mrak in sega z mrzlimi prsti proti meni. Zunaj pa sneži... sneži — in bela

odeja lega tudi na moje srce in pokrije vse tople spomine, ki so privreli na dan, zavije jih v ledeno okovje in me priklje v resničnost

HODISE

Že od začetka, ko je izšla prva številka »Koroške kronike«, sem njen naročnik in mi vedno bolj ugaja. Prav rad se zaradi tega odzovem povabilu o opisu letošnjih božičnih praznikov.

Pri nas na kmetih se v primeri z mestom doživljajo božičnih praznikov ne izraža toliko na zunaj, kot v tistem notranjem doživljanju posameznika. Lepe krščanske navade, ki so nam jih zapustili naši predniki so tisti vrelec, iz katerega vedno nanovo črpamo voljo do življenja in ljubezen do Boga ter naroda. Tam, kjer so stare šege pozabljene in vržene med šaro v kot, kot nekaj »preživetega«, tam izginja vernost, pa tudi narodna zavest.

Kako globoko segajoča so doživljaja našega božiča v krogu svojih dragih domačih, sem občutil v pretekli vojni v nekem gestapovskem zaporu. Ločen od svojcev nisem stradal samo telesnih dobrin, temveč še bolj sem si želel vsaj trohice tiste domačnosti, ki sem jo imel ob praznikih doma. Domotožju in notranji boleti sem

poizkušal odpomoči s slovensko pesmijo, pa sem dosegel le nasprotno.

Nekako središče božiča je sveta noč. Kako veselje je opazovati otroške obraze, ko zastrmijo v jaslice in lučke božičnega drevesca. V njih očeh odsevajo goreče svečke in zlate zvezdice. Ista svečanost prevzame tudi nas, ko pri polnočnici zadone orgle in se po cerkvi razlijejo prvi zvoki božične pesmi. Kako lahko splava naš duh iz te solzne doline k Njemu, ki nam deli to noč tako obilne milosti.

V cerkvi sem ugledal precej inozemcev in obšla me je misel, kako more biti pri srcu pač tem ljudem, ki so morda že več let v tujini. Kako tožno jim je pri srcu ob misli na dom, na starše, brate ali sestre.

»Mir ljudem na zemlji«, kakšen odmev najdejo te besede v srcih polnih hrepnenja in skrbi za dragimi v domovini.

Praznike smo Hodišani v glavnem dobro preživeli. Ker ni veliko snega, so imeli tudi tisti, ki so bolj oddaljeni, lepo in lahko pot do cerkve.

Pred prazniki je zamrznilo tudi naše jezero, kar je nudilo drsalcem ob praznikih mnogo zabave in razvedrila. Zelimo le, da ne bilo treba preveč vnetim drsalcem hladiti razpoloženje v nevšečni mrzli kopeli.

Slovenski primorski književniki med Gregorčičem in Kosovelom

V pregledu slovenskih književnikov, ki jih je rodila primorska zemlja za Gregorčičem, se bomo ustavili danes ob treh imenih, ki so obogatela našo književnost.

Iz Kersnikove in Jurčičeve šole je izšel učitelj Josip Kostanjevec. Rojen je bil v Vipavi; štiri gimnazijske razrede je končal v Gorici, učiteljske pa v Kopru. Služboval je kot začasni učitelj na Ubelskem in v Trnovem, kot stalni učitelj je bil potem nastavljen na Colu in kot nadučitelj v Premu, Litiji in Ljubljani.

Že kot učiteljski se je bavil Kostanjevec s pesništvom in je priobčil nekaj sornalistično epigonske lirike v Ljubljanskem zvonu in Kresu. 1887 mu je natisnil Ljubljanski zvon prvi pripovedni spis. Posebno mnogo je pisal v letih od 1897 do 1902. V Ljubljanskem zvonu je objavil niz novelc, povesti in romanov. Odtlej je sodeloval z redkimi presledki prav do novejšega časa v raznih časopisih, časnikih in v književnih društvih, kakor v »Ljubljanskem zvonu«, »Slovanu«, »Domu in svetu«, »Mentorju« itd. Njegovi važnejši spisi so: »Kotanjaska elita«, »Gojko Knafelc«, »Lahko živci«, »Povest o literatu«, »Na sončnih tleh«, itd. Posebej so izšle njegove povesti samostojne v knjigah: »Iz knjige življenja«, to so črtice, novele in roman »Kotanjaska elita«, dalje »Življenja trnjeva pot«, »Krivec« in pa zvezek »Zbranih spisov«.

Prvi Kostanjevevi pripovedni spisi kažejo po pripovedni tehniki (precej lagodni kompoziciji, včasih nekoliko površni motivaciji in okretne pripovedovanju) in po okolju iz kmetijskih in podeželskih izobraženih krogov in malomeščanstva, dasi je učil pri družinski povesti pisatelja Kersnika. Predvsem je vplival nanj slovenski naturalistični pisatelj Fran Govekar, pa tudi staroitalijanski novelistični pisatelj Boccaccio. »Kotanjaska elita« je napisana še pod Kersnikovim dojemom, kar se kaže že v naslovu (Kotanjaska elita spominja na Kersnikovo povest »Jara gospoda«). Tudi slog je Kersnikov, toda snov je vendar značilno podobna Govekarjevemu naturalizmu. Obenem pa ima prav »novostrojarsko tendenco«. Kostanjevec hoče dokazati, da je naturalistična izbira snovi iz nižnj življenja tudi pri Slovenceh docela upravičena, češ, da slovenska družba ni prav nič manj pokvarjena kot svetovno evropska. Pozneje, na primer v »Vojku Knafelcu« in drugih novelah, si je skušal pisatelj prisvojiti tudi široko razpredeni, hladno objektivni naturalistični slog, javljajo pa se zaporedno že uplivi novejših literarnopsiholoških novelstike pisatelja Meška in Cankarja. Ostal pa je Kostanjevec v bistvu v vsem svojem razvoju isti: spreten pripovedovalec, ki ne skuša nuditi kakih novih umetniških razodetij, ampak prijetno, nekoliko poduhovljeno, včasih s pesimizmom in ironijo pomešano, etično nevedno nesporno zabavo.

Za organizacijo književnosti na Primorskem si je pridobil mnogo zaslug časnikar politik, tiskar in založnik Andrej Gabršček. Rodil se je 1864 v Kobaridu. Učiteljske je študiral v Kopru, služboval pa je kot učitelj v Bovcu, Livku in Kobaridu. Kasneje je, zaradi bolezni zapustil učiteljsko službo in se je naselil v Gorici. Med svetovno vojno je bil večkrat zaprt in potem interniran in konfiniran.

Že kot učiteljski se je bil dopisnik različnih časopisov in revij. Mnogo se je bavil s slovanskim bogoslužjem in s slovansko kulturo. Zaradi dopisov in člankov v petrogradskem glasilu »Slavjanskega Dobrotvoriteljna Občestva« je prišel pod policijsko nadzorstvo. Ponovno je pisal študije o slovenskem koroškem vprašanju. Sodeloval je pri ustanovitvi Zveze slovenskih učiteljskih društev in mnogo delal pri Ciril Metodovi družbi. V političnem življenju je nastopil skupno z Gregorčičem in je prevzel 1889 od njega list »Sočo«. Boril se je proti tonkljivi politiki in proti Mahničju. Kasneje se je ločil od Gregorčiča in je bil med ustanovitelji narodno-napredne stranke na Goriškem. 1908 je bil izvoljen od slovenskih trgov in mest v deželni zbor. V Gorici je ustanovil »Goriško tiskarno«, knjigarno in založništvo. Tudi v Pulju je ustanovil tiskarno. Založil, izdaljal in deloma sam je urejal list »Sočo«, »Primorca«, »Adriatische Post«, »Knajpovca«, časopis za negovanje zdravja, znanstveno revijo »Vedo«, »Slovensko knjižnico«, v kateri je izdal 186 snopičev. Kasneje je ustanovil še knjižnico za mladino in izdal 24 zvezkov, v Salonski knjižnici je izdal 13 zvezkov, v Svetovni knjižnici 11, v Taliji pa 25 zvezkov, s mnogimi krajšimi dramatskimi prizori. V teh knjigah so večinoma prevodi slovenskih del. Gabršček sam je precej prevajal iz češčine ter zbral Narodne pripovedke v Soški dolini. Te pripovedke so izšle kot posebna publikacija v Gorici.

Gabršček ima torej zasluge predvsem za organizacijo kulture na Primorskem. Njegovo udejstvovanje kot književnika ni veliko, pač pa je pomembno njegovo delo na literarnem področju, ki je imelo globok odmev v narodnem življenju Primorskih Slovencev.

Z Leo Fataru jevo iz Zagorja na Pivki se je pojavila prva ženska pisateljica na Primorskem. Rojena je bila 1865., obiskovala je ljudsko šolo pri benediktinjah na Reki, potem pa se je preživljala v Gorici in v Ljubljani kot šivilja, a se hkrati izobraževala ob slovenski, nemški, italijanski in francoski knjigi. Napisala je daljšo vrsto večjih romantičnih povesti, deloma zgodovinsko, tudi kriminalistično pobarvanih, ki pričajo o lepem naravnem daru pripovedovanja in orisovanja. Omejuje se pa bolj na zunanost, zato ji nedostaja moči za notranjo poglobitev dejanja. Umrla je 1942. leta.

V zadnjih njenih povestih je značilna folklorna poteza. Marsikaj, kar je slišala pripovedovati stare ljudi, je porabila v svojih povestih. Podobno, kakor nekoč Jurčič; saj je pa tudi živela zadnja leta svojega življenja v Jurčičevi ožji domovini, na Dolenjskem. Taka je tudi njena pravljica z naslovom »Kar nam je pripravil Piskrovez...« Da bomo poznali način njenega pripovedovanja in da nam bo postala ta primorska pisateljica bližja, vam bom napisal del te njene pravljice. Takole piše:

Se pred štiridesetimi leti so prihajali v naše vasi piskrovezi s Slovaškega. Na kmetih so imeli večinoma še odprta ognjišča in lončeno posodo, ki ne drži če ni zvezana. Takrat so pripeljali Ribničanje po cele vozove loncev in na sejmih so bili glavno nakupilo gospodinj lonci, lončiči, skledje, vrčki.

(Dalje prihodnjič)

Za naše gospodarje

Za prvi mesec leta

Srečno novo leto smo si vsi želeli, kakor je stara slovenska navada. Novo leto smo si želeli v veselem razpoloženju, z upi in nadami v srcu.

V januarju ali prosincu smo. Naravo pokriva bela snežna odeja, narava spi, počiva. Po vigrdnem in po poletnem delu ter po jesenskih darovih se mora narava odpočiti.

Čim bolj je zemlja zmrznila, predno jo pokrije sneg, tem boljše je to za njeno rodovitnost. Hud mraz, zmrzlina drobi in razkrajja večje in manjše zemeljske delce, nastajajo neznatni delci rudninskih hranilnih snovi, ki jih bodo nato najmanjši delci, najtanjšje nitke rastlinskih korenin ovile, jih s svojimi sokovi raztopile, jih srkale kot rastlinsko hrano ter po staničnih povezkih dovajale vsem delom rastline, ki bo mogla tako tvoriti rastlinske dele, nove liste in cvete, nove plodove.

Mraz dela torej za kmeta. Neprijeten je včasih mraz, težko ga je prenašati, toda brez njega bi bila naša zemlja manj plodna. Razen tega pa napravi mraz zemljo rahlo in grudičasto, da jo je mogoče veliko lažje obdelovati. Mraz uničuje v veliki meri tudi razne rastlinske in živalske škodljivce, ki žive nad zemljo, ki žive na površini zemlje in ki žive plitvo v zemlji.

Mraz redno ne škoduje ozimnim setvam, ako so se te v jeseni dobro ukoreninile in so se one vrste žit, ki se obraščajo v jeseni — dobro obrastle. Mraz škoduje samo ozimnam, ki niso pokrite s snegom in se zmrzla zemlja preko dneva vsled sončne toplote otaja, ponoči pa spet zmrzne. To bi moglo povzročiti, da se drobne koreninice ozimnin potrgajo. Ta nevarnost pa je vedno večja proti vigrdi, kakor pa pozimi, ker je sončna toplota še manjša in ozimnine večinoma varuje sneg.

Narava se odpočiva, tudi kmet naj se odpočije v zimskem času od obilnega naporega dela, ki se je vrstilo nepretrgoma od zgodnje vigrdi do pozne jeseni. V tem letnem času ima tudi kmet več časa, da prebira knjige in časopise.

Nikakor pa tudi v tem letnem času ne sme in ne more kmet samo počivati. Posnema naj naravo, ki se pripravlja že zdaj na novo vstajenje.

Mnogo je opravka in dela ta mesec pri živini. Ako je zunaj zelo oster mraz, je treba zadelati vse odprtine v stenah, da ni v hlevih prepaha in da gnojnica ne zmrzuje. Šele ena tretjina takozvanih »kravje zime« ki traja 180 dni, je končane. Zato pregledaj zalogo krme in presodi, kako boš shajal. Bolje je odprodati še sedaj kako žival iz hleva, ako vidiš, da ne boš mogel shajati in bi ti spomladi popolnoma zmanjkalo krme, ter bi vse živali, zlasti pa molzne krave, morale živeti, to se pravi, životariiti ob slami.

Svinje, ki so določene za zakol, naj dobijo krmo za pitanje v zadostni količini. Ni pravilno čas pitanja raztegniti na ta

način, da zmanjšaš obroke krme. Daj zlasti zadnje tri tedne, dobro pripravljene tečne krme toliko, kolikor jo svinje hočejo žreti. Krma naj bo čim bolj zgoščena, čim manj tekoče krme naj dobijo svinje. Le tako svinje hitro pridobivajo na teži in vso krmo dobro izkoristijo.

Stare kokoši, ki že od novembra niso nesle, začnejo navadno koncem tega meseca, ako mraz le ni preoster in imajo primerno krmo, spet nesti. Praznik sv. Neže, »ki kokošim jajčnik odveže«, je nekaj mejnik.

Januar je najprimernejši mesec za vožnjo lesa iz gozdov.

Meseca januarja je treba pregledati vse orodje in vozove v gospodarstvu. V shrambi za orodje še enkrat napravi red in daj pravočasno popraviti pokvarjeno orodje in vozove. V vigrdi bo prepozno zato, tudi so obrtniki preobloženi z delom, da bi mogli vse pravočasno popraviti. Kolikor je mogoče, popravi orodje v lastnem gospodarstvu, doma.

Preglej, koliko imaš semen za spomladno setev. Že sedaj delaj načrt za vigrdne setve in preskrbi potrebna umetna gnojila. Misli na to, da je določeno in tudi po medzavezniškem svetu na Dunaju posebej naročeno, da mora biti v letu 1947 obdelane in zasejane v Avstriji 20% več površine, kakor v letu 1946 in da bodo oblasti gotovo strogo gledale na izvršitev tega naročila.

V januarju je navadno najostrejši mraz cele zime, saj smo sredi zime. Staro pravilo je že, da mraz in dan istočasno naraščata. Najhujši mraz prinašajo redno »sredozimci«. To so dnevi svetnikov, ki se začnejo 10. januarja. Na ta dan je »sveti Pav (sveti Pavel puščavnik), ko vsaka ženska o mrazu prav«. Nadaljnji znani »sredozimci« so sv. Anton puščavnik (17. januarja), sv. Petra stol (18. januarja), sv. Fabjan in Boštjan (20. jan.), sv. Neža (21. jan.) in sv. Vincenc (22. januarja). Sv. Fabjan in Boštjan odtrgata zimi že eno rebro. Kmalu nato je praznik spreobrnjenja sv. Pavla ali sv. Pavel spreobrnik (25. jan.), ki že preobrne zimo. Ta dan se baje berači že med seboj sprašujejo, kje in kako so zimo prebili.

Noč je premagana, dan spet narašča. Do praznika sv. Treh Kraljev se podaljša dan zvečer še »za petelinov krak«, ali toliko, kolikor petelin zazija ali pa se petelin prestopi.

V januarju naraste dan za 1 uro in eno minuto ter je dan dolg od 8 ur 26 minut do 9 ur 27 minut. Dan se daljša bolj hitro zvečer, zjutraj pa še komaj zaznavno. Dne 1. januarja vzhaja sonce ob 7. uri 47 minut in zahaja ob 16. uri 30 minut, dne 11. januarja vzhaja sonce ob 7. uri 44 minut in zahaja ob 16. uri 41 minut, dne 21. januarja vzhaja sonce ob 7. uri 39 minut in zahaja ob 16. uri 54 minut ter konč-

no dne 31. januarja vzhaja sonce ob 7. uri 30 minut in zahaja ob 17. uri 8 minut.

Važni lunini spremembi v mesecu januarju sta: polna luna ali ščip dne 7. januarja ob 5. uri 47 minut ter mlaj dne 22. januarja ob 9. uri 34 minut. Vremenski ključ napoveduje, ako se luna spremeni od 8. do 10. ure: mrzlo vreme in dež, ako je severozapadni veter in sneg, ako piha vzhodni veter. Četrty in peti dan po mlaju sta 26. in 27. januarja, ki sta odločilna za vreme prihodnjih dveh do treh tednov. Stota ura po mlaju je dne 26. januarja ob 13. uri 34 minut.

Za mesec januar je znanih veliko izrekov o vremenskih datumih. Izmed teh so najbolj značilni in zanimivi:

Sv. Makarij jasen ali meglen, naznanja enako jesen.

Če o sv. Vincenciju sonce sije, se v jeseni kruha in vina užije.

Spreobrnitev Pavla jasno vreme obeta sadov lepo breme.

Ako trava v januarju zeleni, je v nevarnosti v poletju.

Kralji se vrnejo — zimo obrnejo.

Če plohe v prosincu jamejo dreti, ženjice poleti nimajo kaj žeti.

Če Vinka sonce peče, v sode vince teče.

Ako v prosincu gorkota, bo v jeseni sirota.

V prosincu mrzlo, da poka, bo v jeseni sadje in moka.

Rdeča jutranja zarja dne prvega prosinca prinaša slabo vreme in nadloge.

Ako muhe letajo v prosincu, naj kmet premišlja, kako bo shajal s krmo.

Vsi izreki napovedujejo željo, naj bi bil mesec januar suh, mrzel, zemlja pa naj bi bila odeta s snegom.

Več skrbi za teleta

Kmet za mleko v zimskem času ne dobi nič več ali pa samo neznatno več kakor pa v poletnih mesecih. V zimskih mesecih je v kmečkem gospodarstvu več časa, kakor v poletnih mesecih in je zato mogoče posvetiti pozimi živini in še posebej mladi živini več časa, več skrbi in več nege. To dvoje govori torej za to, da imamo urejeno tako, da se večina telet koti v zimskem času.

Še eden, zelo važen razlog je, da so teleta povržena v prvih zimskih mesecih. V prvih mesecih po telitvi ima krava največ mleka, po nekaj mesecih začne ta količina mleka znatno padati. Ravno takrat začne primanjkovati navadno suhe krme, krave pa bi morale dobiti več in boljše krmo. Ravno takrat pa je tudi konec zime, konec krmljenja v hlevu, prične se paša ali pa vsaj zelena krma, krave dobijo boljše in več krme. Vse to pomaga, da pri kravi ne pade količina mleka tako hitro. Večkrat se vsled zboljšanja krme v vigrdi množina mleka še zviša za dva do tri litre dnevno.

Razen tega pa je v tem času tele odstavljeno, prenehalo je dobivati mlečno hrano, pride na pašo, kar izredno ugodno vpliva na razvoj telet in — kar je zelo važno — izredno poceni reajo telet. Tako tele pozimi v hlevu še ne požre mnogo suhe krme, izkoristi pa poletno pašo seveda mnogo boljše, kakor spomladanska teleta, ki morajo še v pomladnem in poletnem času dobivati mlečno hrano. Odvzemajo tako kmečkem gospodarstvu proizvod, ki bi ga bilo mogoče takoj prodati, ne izkoristijo pa paše, ki je večinoma v preobilju na razpolago.

Zlasti še tam, kjer gre živina na planine, je mogoče predvsem z gospodarskega stališča priporočati, da telijo krave v pozni jeseni in pozimi. Pa tudi tam, kjer ne gre živina na planine in tudi ne na pašo, se je pokazalo, da je lažja vzreja jesenskih oziroma zimskih telet, kakor pa spomladanskih in poletnih.

Zimski meseci, v katerih smo sedaj, so torej večinoma odločilni za poznejši razvoj mlade goveje živine, ker največ telet v zimskih mesecih dobiva prvo hrano.

Ako je večina telet povržena v zimskih mesecih, pa so torej pozni zimski meseci oni, ko krave pripuščamo. Priporočljivo je namreč, da kravo pripuščamo 10 do 12 tednov po telitvi, ne pa takoj prve tedne po telitvi. Telitev sama in pa povečana mlečnost po telitvi zahteva gotovo od krave mnogo telesnih naporov in je že zaradi zdravja krave priporočljivo, da krave ne pripuščamo takoj pri prvem pojanju po telitvi. Zato krave tudi prav nič hitreje in bolj gotovo ne ostanejo breje.

Tudi je tako bolj gotovo, da krava pravočasno, to je vsaj 7 do 8 tednov pred ponovno telitvijo mleko posuši. Dokazano je namreč, da imajo one krave, ki niso posušile mleka pravočasno, to je 7 do 8 tednov pred telitvijo, nato v prihodnji molzni dobi skoraj vedno do 10 in tudi več kakor 10 odstotkov manj mleka in razen tega je še tele navadno bolj slabotno. Čim boljša je krava in čim več mleka daje takoj po telitvi, tem dalje časa pred ponovno telitvijo jo ne smemo molziti.

Splošno prevladuje tudi opravičeno mišljenje, da one krave, ki jih molzemo pred popolno osušitvijo mleka samo še enkrat dnevno in to samo zjutraj, da te krave telijo podnevi in ne ponoči, kakor je drugače navadno.

Ni priporočljivo kravo zadnje tedne pred telitvijo krmiti drugače in boljše kakor običajno, pač pa naj dobi krava dobro in zadostno ter malo boljše krmo po telitvi.

Ali je za vzrejo teleta boljše, da ga napajamo, ali pa naj pustimo, da tele sesa, o tem se mnogo piše, mnogo govori, pa še vedno ni dokončno odločeno. Eni naštevajo prednosti in dobre strani sesanja ter slabe posledice napajanja telet, drugi pa obratno (Nadaljevanje na 7. strani)

22.

Tinetovec je videl, da bi bilo dobro, ko bi vsaj za čas izginil. Izgovoril se je, da bi rad stopil po cigarete in kar odmeniral je iz sobe. Tine ga ni prav nič ustavljal.

»Rotija«, je dihnil Tine, ko je Tinetovec zaprl vrata za seboj. »Ali si že vse pozabila? Nisi več huda name? Bajto imam prebeljeno, nekaj sveta bom še kupil, lepo bi živela. Oba bi delala za Jurčka, ki bi imel nekoč svoj dom in lep spomin na očeta.«

Rotija se je igrala s Tinetovo roko. Besede, ki jih je poslušala bolj z dušo kakor z ušesi, so sladko zvonile vanjo in bilo ji je kakor tisti dan, ko ji je Tine prvič rekel, da jo ima rad. Tokrat je morda lagal, danes pa prav gotovo ne. Rosne oči ima in solze mu teko za obvezo.

»Saj sem te vedno imela rada, le za otroka sem se bala, da bi ne bil nesrečen, ako bi bila jaz preveč srečna. Zato sem se ti izmikala«, se je trgalo iz Rotije.

»Jaz pa sem mislil, da me sovražiš. Takrat si mi spulila otroka iz naročja in nič ni pomagalo, da sem te klical.«

»Zdaj ne bom več taka. Jurček te ima rad in večkrat te kliče. Ko se boš dodobra pozdravil in se boš vrnil na Prtovč, bova pa...«

Rotiji se je zataknil glas in zaman so bile vse Tinetove prošnje, da bi povedala do konca.

»Povej, kaj si hotela reči.«

Rotija je odkimala.

»Bova pa šla v mojo bajto«, je skušal Tine uganiti konec stavka.

Rotija je bila rdeča kot potonika, toda čeprav ni odkimala ne prikimala, je vedel, da je pravo zadel.

Spisal Karl Mauser

»V troje ne bo več tako pusto kakor je sedaj«, je bil Tine srečen in je držal Rotijo za obe roki. Ko bi ne bilo toliko ljudi, bi naredil še kaj drugega. Tako se je pa brzdal. In tudi Tinetovec je že koračil po sobi. Moško se je razgledoval na obe strani in nesel klobuk v roki. V bolniški sobi je skoraj tako kakor v cerkvi. Trpljenje posveti strop, stene in tla.

Koj je opazil, da je Rotija bolj zgovorna kakor ob prihodu. Tine je prosil za štrukelj, ki mu ga je precej dala. Tinetovec je brž odrezal še nekaj svinjetine, da jo je prigrizoval.

»Kar močnejšega se počutim, ko vaju gledam«, je Tine momljal s polnimi usti. »Tako lepo po prtovško dišita, malo še po snegu, toda tudi že po prsti: ko se sneg skomajsa boste kar kmalu zorali. Škoda, da me do takrat še ne bo. Da bi le ne bil predolgo tako zanič.«

Pogovor se jim je lepo odvijal. Eden drugemu so jemali besede iz ust. Po štruklju in mesu ga je Tine še kozarec zvrnil. Koj se je poznalo, da je črna močna.

Obiskovalci so počasi odhajali. Ura nad vrati je že kazala tri.

»Počakajte, dokler vaju ne naženo«, je prosil Tine in neprenehoma segal po Rotijini roki.

Tako sta se še za čas zasedela, dokler ni prišel strežnik in oba vzdignil.

»Je bila to vaša žena?« se je obrnil sosed na desnici k Tinetu. Štruklji so mu zadišali.

»Nekaj takšnega, da, je zabundral Tine in mu vrgl čeden kos štruklja. Sosed je utihnil in ga ni več spraševal.

Tine je mlatil prtovške dari in še dvakrat prosil strežaja da mu je natočil vina. V dobri črnini je toliko sanj, da se ji res ni mogel upirati.

*

Ko je Rotija zagledala Prtovč, se ji je kar zasmajalo. Precej temno je že bilo, toda Tinetova bajta se je belo svetlikala kakor bi bila potresena s srebrnim drobjem. Nekaj vdanega je čakalo v oknih in zaprta vrata so strmel v večer, kako da čakajo na nekoga, ki jih bo odprl. Pod kapom je ležal umazan sneg, ki se je še upiral soncu.

Ko sta se s Tinetovcem ločila, je za trenutek postala pred Tinetovo hišo. Zdelo se ji je, da v bajti nekaj diha, da so okna zasopljena, da v njej živi že tisto blaženo življenje, do katerega je danes pritiipala. Todle bo sedel Jurček, je z ljubeznijo ošinila samotno klop, teh češpelj sad bo jedel od grozdja na tej trti bo imel lepke roke.

Tinetova bajta se ji ni zdela še nikdar tako lepa kakor v tem trenutku.

S praznim cekarjem v roki se je obrnila proti Škovincu. Tiho je stopila v vežo, kakor da bi se bala zbuditi sanje, ki so se ji polegla v duši. Marjeta je sedela na tnalu pred pečko in pestovala Jurčka.

»Ma-ma, ma«, je zavriskal otrok in stegnil ročice proti njej. Vzela ga je v naročje in ga trdo pritisnila k licu.

»Ti revež, ti«, je bila vsa mehka,

Izpod domače lipe

RADIŠE

Oj, ti otroci! Koliko nedolžnega veselja so nam pripravili za božične praznike! Pred polnočno sv. mašo smo kar strmeli ter se od veselja solzili. Naši otroci so prišli pred jaslice. Začeli so peti, kako Jožef in Marija iščeta prenočišča v Betlehemu. V naših srecih je vstalo sočutje do uboge Svete Družine. Peli so nato pastirske pesmi in nam budili svetonočno razpoloženje. Prišli so pred jaslice angelčki z gorečimi svečami, ki so prinesli Juzuščka ter ga položili v jaslice. Jezuščka so prosili s pesmijo za blagoslov, ki so ga vsi kleče prejeli. — Pastirčki pojo dalje in dalje. Kar se oglasi korajžen pastirček in navdušeno zapoje: »Hoj pastirčki, hoj pastirčki, vsi z menoj! Vsak naj nese dar po božič v Betlehem nočoj!« In otroci so pričeli prinašati pred jaslice svoje darove: eden je ostrigel ovčko ter prinesel malo volne, drugi je prinesel par jabolok, zopet drugi so donasili kruh, maslo, krumpir, malo mesa, par jajčk. Tako se je pred jaslicami dvignil velik kup paketov — okrog šestdeset. Vse te dobrote so prejeli siromaki, ki za božič niso imeli nobenega priboljška. Za to so poskrbeli dobri radiški otroci in njihove darežljive mamice. — Kako posnemanja vreden je bil ta vzgled! Radiška fara ni velika in tudi ni ena najbogatejših in so otroci vendar nanosili skupaj 75 kg darov za siromake! Kaj bi se lahko naredilo po velikih farah in bolj premožnih! Za praznik sv. Treh Kraljev bi bila lepa priložnost za to! Poskusite še drugje!

In še nekaj zanimivega in lepega smo imeli za praznike na Radišah: Na sveti dan popoldne in sv. Štefana popoldne smo obiskali bolnike v fari in sicer take, ki jih bolezen že dolgo priklepa na posteljo. Bolniki so bili ta dva dni vsi obhajani. Duhovnika so spremljali k bolnikom otroci, ki so med potjo ves čas molili. Pri vsakem bolniku so napravili otroci koncert lepih božičnih pesmi. Domači in bolniki so se solzili od veselja. Mislili so, da se je farna cerkev s njim preselila. To veselje in ta užitek si mora predstavljati samo tisti, ki že 10 let leži na postelji ter hrepeni, da bi mogel vsaj enkrat še v cerkev. Kako hvaležni so naši bolniki! — Na Radišah res živimo!

SEKIRA

Dogodka v Ležbah, ko so tatovi odvedli pitanega pujska še nismo pozabili, že se je pojavil drug tak primer. Dneva 21. decembra so neznanci obiskali posestnika Borščnika v Pertičah in mu hoteli ukrasti prašiča. Ker se je gospodar zaradi strela, s katerim so hoteli ubiti prašiča zbudil in šel pred hišo gledati kaj je, se mu je posrečilo, da je tatove odpodil. Tatovi so izginili in nihče več jih ni videl. Pol ure pozneje so tudi pri Robasu v Sekiri slišali strel. Gospodar je hitro pogledal skozi okno in videl prašiča, ko je prav kar skočil iz hleva, za njim pa so tekli štirje neznani moški. Robas je zgrabil puško in ustrelil skozi okno. Tatovi so se prestrašili in zbe-

Z Marjeto sta bili brž zmenjeni. Preveč se ni hotela razgovoriti. Večerje pa ni odklonila. Počemu bi doma posebej kurila. Kar v kuhinji je pojedla žgance z mlekom. Teknili so ji kakor že dolgo ne.

Po vasi se je kaj razneslo, da je Rotija obiskala Tineta v bolnici. Jaskova Mica je poskrbela, da je prišla novica tudi v Podlonk in v Draboslovico. Rotija se ni hudovala. Saj je bila res v Ljubljani. Pa bi še šla, ko bi ne bilo tako od rok. Sicer pa se je bila docela umirila. Da le Tine ne bo umrl. Ozdravel bo in čeprav bo malo šepast, nič zato. Še raje ga bo imela.

»Nemara sta se spravila«, bi rada zvedela Jaskova, toda gotovega ni nihče zvedel. Tinetovec je molčal in se na tihem muzal. Zdelo se mu je, da Tine ne bo slabo odrezal. Takšne ženske kakor je Rotija, na zrastejo na vsaki njivi. Pošteno se moraš razgledati, da ji najdeš par.

*

Tako je prišla na Prtovč pomlad. Skoraj čez noč. Res je bil sneg že pred časom odlezel, toda mraz je bil skoraj svojsoj tiščal. Pa so prišle tople sape, eno popoldne celo nekaj dežja in trava je kar vidno pozelenela. Marelice ob hišnih zidovih so dobile popke, stari Škovinc je že brnjal okoli čebelnjaka, kmetje so razvažali gnoj po njivah.

Pričelo se je oranje. Kar zadišalo je po Prtovču. Večeri niso bili več tako zgodnji kakor pozimski čas in tudi h kosilu se ni nikomur mudilo. Jed počaka kadar je človek pri zemlji.

Po kolovozih so se svetile sline, ki so padale iz gobcev volov. Na Prtovču je bilo živahno vrvenje, ki se je pričelo že na vse zgodaj in se ni ustavilo pred deseto uro. Še v trdi temi so kmetje škotljali po dvo-riščih.

žali. Robas si je prašiča sicer rešil, vendar je bil prašič tako ranjen, da so ga morali zaklati.

ŠKOFIČE

Da ne boste o naši šoli najslabše mislili, vam pa danes o njej še nekaj dobrega napišemo. Šolsko vodstvo je priredilo prav lepo božičnico, katere spored je bil silno pester.

Dve učenci in začasni šolski vodja so na citre in violino zaigrali »Glejte že sonce zahaja« za tem pa še dve slovenski in dve nemški božični pesmi. Bilo je tudi več deklamacij v obeh jezikih na koncu pa so ob božičnem dreveščku še enkrat zapeli slovensko in nemško pesem. S prireditvijo so bili vsi prav zadovoljni.

Pred prazniki so se tudi mnogi otroci udeležili sprejema svetih zakramentov, kar je zelo razveseljivo. Pri teh je bil božič gotovo lep, ker so imeli čista srca in dobro voljo.

ŽRELEC

»Ne vemo ne ure ne dneva...« — V soboto 28. decembra smo spremili k večnemu počitku g. Matevšič Jožefa iz Žrelca. Nihče ne more verjeti, da ga ni več med nami, saj smo ga še na božični dan videli čilega in zdravega. Zvečer, ko je šel v hlev k živini, ga je nenadoma zadela srčna kap in se potem ni več zavedel. Njegovo celo življenje je bilo posvečeno delu, saj je že s petnajstim letom izgubil očeta in je moral nato celo življenje trdo delati. Pa tudi na Boga ni pozabil, saj je šel vedno rad v cerkev in tudi še zadnji dan dopoldne je bil v hiši Božji. Kako je bil priljubljen pri ljudeh, je pričala zelo številna udeležba pri pogrebu. Ob odprtem grobu mu je izrekel lepe poslovilne besede domači g. župnik. Pokojnemu naj bo Vsemogočni bogat plačnik in dober sodnik, žalujočim sorodnikom pa naše iskreno sožalje.

OBIRSKO

Obirščani smo priredili za praznike tri igre. Prva je bila 21. decembra v obirski šoli. Udeležilo se jo je 59 šolarjev.

Drugi dve smo priredili na sv. Štefana v Narodnem domu na Obirškem. Prva igra je bila »Kotar«, druga pa »Žena z zaprtimi očmi«. Všeč nam je bila poslednja, ker je bila zaljubljena in Obirščani radi kaj takega vidimo. Povabljeni smo še za drugič, kadar bodo spet igrali. Po igri smo se malo zavrteli. Ljudi je bilo polno, kakor bi jih skozi streho v hišo nabasal.

ŠT. ILJ OB DRAVI

Da so Korošci pevci, je splošno znano in da je pri teh bil št. Ilj že vedno nekako na prvem mestu; odkar je pevovodja naš Pavle Kernjak, bo znano vsem Slovincem iz časa pred Hitlerjem; toda kar je postavil ta Pavle ob letošnji polnočnici na cerkveni kor s svojimi petdesetimi pevci, ni presenetilo samo nas, ki smo iz radovednosti prišli iz druge fare, ampak tudi bolj razvajene št. Iljčane. Takega petja naj bi si privoščil poslušati vsaj enkrat vsak naš rojak. Ali bi ne bilo prav, če bi se ta zbor oglašil v celovškem radiju pri slovenskih

oddajah? Pevovodji in pevcem naše iskrene čestitke, v novo leto pa le naprej po začrtani poti.

CELOVEC

Za Slovence na Koroškem je hudo, ker nimajo ne v Pliberku, ne v Velikovcu, Borovljah ali kje druge svoje bolnice. Nemci imajo svoje bolnice razen v Celovcu, Brežah, Beljaku in Wolfsbergu. Naši bolniki so v prejšnjih časih hodili največ v Celovec k Elizabetinkam. Tukai so do leta 1920 oskrbovali bolnike s starimi ustanovami in siromašnejšim zaradi tega ni bilo treba plačevati. Ves čas vojne je bila pri Elizabetinkah bolnica za vojaške. V kratkem bodo vojaško bolnico dokončno ukinili. Civilne osebe se bodo lahko zopet zatekale v slučaju bolezni v Elizabetinsko bolnico. Za postrežbo bodo skrbale sestre, med katerimi so tudi Slovenke in bo lahko vsakdo v materinščini potožil svoje bolečine.

KOSTANJE

Staro leto je že v zadnjih vzdihljajih in pripravlja novemu letu kraj. Ja, tako se moramo vendar še oglasiti v starem letu od severa. Mi smo zadnji Slovenci na severu in da ne bodo južni Korošci mislili, da nas je že davno veter odpihnil, se oglašamo. V starem letu že vemo kaj je oilo, kaj bo pa v novem, je pa skrito. — Žito je bilo pri nas še precej pri dobrem, pri sadju pa je bilo slabše. Že v eni vasi ni bilo vse enako. Nekateri kmetje so imeli vse polno, drugi malo, tretji skoraj nič tako, da je zadnjim že dve leti odpovedalo. Bogu se moramo zahvaliti, da nas varuje pred točo že od leta 1922. Imamo pa druge težave, ki jih povzroča veter ali pa poplave. Pogrebov nimamo veliko, zato je pa prirastek še večji. Porok bolj malo. — Kakih prireditev pri nas ni, zato so pa južni Korošci pridnejši kakor iz »Koroške kronike« izvem. — Imeli smo tudi požar. V jezeru je utonil Janez Prein na dan Janeza Ev. Šel se je drsat in se je vdrl led pod njim. Božične dneve smo imeli še prijetne in vsele in lepe. Lepši so že bili kakor lansko leto.

Odrpli so tudi tri nove gostilne v tem letu: pri Majru na Blatu, pri Pavru na Ravni in pri Romertarju v Črešnjah. Zadnja je bila že prej pred prvo svetovno vojno. Za enkrat dovolj, drugič še kaj.

NONČA VAS

Na dan 3. decembra smo spremili k večnemu počitku Janeza Neureiterja, ki je 24 let zvesto in pošteno služil Standarharjevemu očetu in njegovi hiši. Pokojni je bil vseskozi zanesljiv in priden kot čebela. Poleg zvestobe do svojega zemeljskega gospodarja pa ga je krasila še brezpogojna zvestoba do nebeškega Očeta. Zato mu ni bilo težko dajati računa od svojega hiševanja in ga je nebeški Oče postavil šez veliko, ker je bil zvest v malem. V naših srecih pa bo ostal spomin na zvestega in poštenega služabnika.

NA DRAVI

Lepo božično slovesnost so nam v nedeljo 22. decembra priredili šolski vodja gospod Berger iz št. Ilja na Dravi in naša nova učiteljica gospodična Millonig iz Blač v Ziljski dolini — z vsemi našimi šolarji. Velika dvorana v tukajšnji gostilni je bila nabito polna ljudi. Najprej so zapeli ne-

je izgovarjal, zakaj prd Rotijo ga je bilo malo vendarle sram.

Na svetega Marka dan je Tinetovec pripeljal Tineta iz Škofje Loke. Z vozom je šel ponj, čeprav je imel dela čez glavo, Rotija je mislila, da bo skoprnela. Čez dan je plela pri Škovincu in sita je bila žensk, ki so neprenehoma klepetale. Najraje bi sredi dela vstala in šla pogledat, če nemara Tine že ni v bajti.

Kakor je bila zvečer utrujena, je kar bežala domov. V Tinetovi bajti je gorela luč. Že je mislila iti naprej k Škovincu, pa se le ni zmagala. Z razbijajočim srcem je stopila v vežo. Iz hiše je bilo slišati govorjenje.

»Tinetovec je«, je Rotija spoznala po glasu Tinetovega gospodarja.

»Tako naj bo kakor sem rekel. Njivo za tvojo bajto ti dam. Zaslužil si jo. Vesel sem, da si se tako pozdravil. Saj se misli ta vzeti z Rotijo?« je pozvedoval.

Rotija je pritegnila sapo. Le kaj bo Tine odgovoril.

»Mislim, da me ne bo zavrnila. Rad bi, da bi se kmalu vzela. Otrok raste in bo potreboval očeta. Vsaj revež ne bo. Hišo bo imel in toliko zemlje, da bo lahko živel. Kar na Prtovču zraste, mora doma ostati. Mesto je poguba, dovolj sem ga skusil. Saj mi je žal, šola je pa le bila.«

Rotija je morala potrkati. Ni več zdržala.

Tine je sedel za mizo in kar zagnalo ga je pokonci.

»Ko o volku govoriš, pa volk pride«, se je smejal Tinetovec.

»Nak, volk pa Rotija ni«, je Tine stresal Rotijino roko. »Ovca je, ovca.«

kaj pesmi in zaigrali božično igro v slovenskem jeziku. Domači gospod župnik Hans Maierhofer je pozdravil vse navzoče nakar so šolarji zapeli: »Sveta noč«. Drugi del prireditve pa je bil v nemškem jeziku. Nazadnje pa so dobili vsi šolarji bogata božična darila, ki sta jih preskrbela gospod učitelj in gospa učiteljica. Vsi otroci so bili s temi lepimi darovi srčno razveseljeni!

Več skrbi za teleta

(Nadaljevanje s 6. strani)

no. Ima pa gotovo vsak način vzreje nekaj dobrih in nekaj slabih strani.

Kjer se vestno držimo vseh pogojev napajanja, je gotovo napajanje boljši način vzreje, ker je ta način bolj gospodarski. Ker pa bi iz kakršnegakoli razloga ne bilo mogoče točno upoštevati vseh napisanih in nenapisanih, toda preizkušenih predpisov, ki so važni pri napajanju in kar je predpogoj dobrega uspevanja telet, je boljše ne začeti z napajanjem. Takrat pustimo, da tele s sesanjem dobiva potrebno hrano.

Prve dni po telitvi daje krava mleko, ki ga nazivamo mleziivo, in se razlikuje znatno po svojem sestavu od navadnega mleka. Mleziivo je rumenkaste barve, bolj gosto tekoče in ima malo slan okus. Ako pije tele to mleko, povzroča to odvajanje telesne smole, ki se je nabrala v črevesju teleta, ko je bilo tele v telesu krave. Ta smola se mora čimprej izločiti iz črevesja teleta, ker more samo tako črevesje redno prebavljati.

Snovi, ki so v mleziivu, vplivajo posebno ugodno tudi na hitro rast mlade živali.

Še do danes ni pojasnjeno, kakšne telesne spremembe povzroča izločanje mleziiva, ki se tako znatno razlikuje od navadnega mleka.

Tele more prenesti samo manjše množice mleziiva; prvi dan samo okrog ½ litra. Nato pa vsak dan seveda več, tako da dohiva koncem prvega tedna starosti 6 litrov mleka. Tudi sestava se približuje po telitvi vsak dan bolj normalni sestavi mleka. Po 4 do 10 dneh krava ne daje več mleziiva, ampak spet navadno mleko.

Včasih so mleziivo mnogo uporabljali v kmečkem gospodinjstvu za redno prehrano. Vsa družina, zlasti pa otroci so vedeli in okusili, da je mlado tele pri hiši. Razne jedi so pripravljali z dodatkom mleziiva. Računamo lahko, da daje krava prvi teden po telitvi okrog 60 litrov mleka in to mleko ima še sestavo mleziiva. Od tega dobi tele prvi dan ½ litra, naslednje dni pa 1, 1½, 2, 3, 4 in sedmi dan 5 litrov, torej skupno 17 litrov, ostane tako še 43 litrov mleziiva. Mleziivo vsebuje zlasti mnogo beljakovine, slične oni v kokošjem jajcu in to v 43 litra kar 6,5 kg. Jajce, ki je težko 660 gramov in vsebuje 14% beljakovine ima torej le 8,4 grama beljakovine. Tako predstavlja 66,5 kg beljakovine v 43 litrih mleziiva beljakovino kar 770 kokošjih jajc.

Zato bi bila velika škoda, ako bi to redilno hrano nepravilno izkoristili in uporabili, da bi dobilo tele preveč, kar bi mu bilo v škodo, ali da bi dali mleziivo kot krmo kravi. Kravi moremo dati drugo, za kravo ravno tako vredno in hranilno krmo, mleziivo pa uporabimo v gospodinjstvu.

(Dalje prihodnjč)

Morala je sesti, čeprav je kar naprej zatrljevala, da mora k Škovincu, da gre s polja in da mora k večerji.

Še Tinetovec se ni znal skapljeti, Tineta je skoraj jezilo. Tako rad bi se kar noč zmenil z Rotijo. Pa nič ni kazalo.

»Poglej kako že grem«, se je Tine postavil in zakoračil po hiši. Pa je bil res kar trden.

»Rebra mi držijo kakor bi imel z žico zvezane«, se je pošalil. Rotiji se je kar samo smejalo.

Prav pošteno se je zakasnila. Plevce so od Škovincevih že odšle. Marjeta je vedela, kje je in ji postavila večerjo v peč. Nič ji ni rekla samo muzala se je. Koj po večerji je vzela Jurčka, ki je bil že močno dremav in odšla v kajžo. Pa jo je močno imela, da bi nesla otroka Tinetu pokazat. Sicer je pa tudi jutri še en dan in Tine bo ostal za vselej na Prtovču.

Še luči ni užgala. Otroka je kar v temi dala v posteljo, njej se pa še ni dalo. Sedla je k peči in z rokami v naročju mislila nazaj in naprej. Preteklost se ji ni videla več tako bridka kakor nekoč. Kako en sam kanec sreče osladi kozarec pelina. Vsak greh se kaznuje, toda vsaka pokora ima svoj konec.

Bodočnost se je odvijala pred njo kakor židana ruta. Na oknih Tinetove bajte so goreli nageljni, v vrtičku so cvetele astre in perunike. Pušpan je zelenel v kotu, bezeg je ponujal svoje cvetje v kamrino okno. Rotiji se je zdelo, da s peči dišita žajbelj in melisa.

»Kmetica bom«, ji je pelo v srcu. Jurček bo bajtar, toda svoj gospod. Zemljo bo obračal namesto knjig.«

»Zdaj postajam šele prava Prtovčanka«, se ji je utrnila misel. Še nekaj časa je se-

OTENBERG

V začetku leta bi se radi tudi mi oglasili in s tem dokazali, da smo naš načrt za leto 1947 že pričeli izvajati. Pri nas prav radi prebiramo »Koroško kroniko«, saj nas je v vasi veliko Slovencev, ki svojega materinega jezika še nismo pozabili. Pri nas je že trda zima in tudi snega nam ne manjka. To je veselja za naše otroke, ko se s sankami in smučami pode po bregu. Starejši pa se bolj doma držimo. Vedno je kaj za popraviti in preurediti, pa tudi za brati še kaj iztaknemo. Praznike smo srečno preživeli in tudi v novo leto smo z zadovoljstvom stopili.

HUMČE

Čeprav je naša vas majhna, se tudi mi oglasamo. Božične praznike smo bolj žalostno obhajali. Vojna nam je vzela očeta in vsem priljubljenega edinega sina Pušnikovega ateja. Po desetih ujetnikih še danes hrepenijo otroška in materinska srca. Lansko leto smo spremenili pred oltar dva para novoporočencev iz uglednih hiš, med njimi Hmelčevega Blažaja in Žnidarjevo Kato ter Braterkovo Trezo. Novo poročencem želimo mnogo sreče in zdravja. — (Ps, dopisnik je enega ženina žal pozabil imenovati.)

SELE

Da je v Selah vsako leto na Stefanovo igr, to je kar samo ob sebi umevno. Letos so to oskrbeli igralci iz vzhodnjega dela fare, iz Šajde in Frajbacha. Uprizorili so nam ljudsko igr »Prisega o polnoči«. Če izvezamo par manjših pomanjkljivosti, moramo igralcem izreči priznanje. Glavne vloge so bile zares prav mojstrsko podane, ker so se igralci res vživeli v nje. Ne moremo pa isto reči o vseh gledalcih; nekateri se ne poglobijo v igr in ji ne sledijo z razumevanjem, zato se celo pri najbolj tragičnih in resnih prizorih smejejo, kakor da je vsaka igr samo za »hec«. V letih 1920—1938 je bilo občinstvo že tako vzgojeno, da je pazno sledilo poteku iger in tako od njih imelo duhovni užitek. Sedanja mladina se bo morala temu še le priučiti. Morda je bilo krivo temu nedostatku to, da so nekateri prišli na igr naravnost iz plesišča, torej v razpoloženju, ki za resno igr ni prav nič prikladno. — Sodelovala sta deklški in moški pevski zbor iz Šajde. Prireditelji se je končala z lepo pesmijo: »Glejte, že sonce zahaja«.

MELVIČE

Da ne boste mislili, da smo v Melvičah res čisto zaspali — evo vam sporočamo, da smo imeli vsaj lepo šolarsko božično slavnost, pri kateri so naše šolarke deklamirale in peče v slovenskem in nemškem jeziku. Pele so lepe božične pesmi kakor n. pr. »Angeljsko petje se čuje v višavi« in »Sveta noč, blažena noč«. Te pesmi je naša nova gospa nadučiteljica Margareta Herman sijajno spremljala na harmoniju; potem so večja dekleta stojé na levo in desno od božičnega drevesa in jaslje prednašale celo zgodbo Gospodovega rojstva. Nazadnje pa je prišel še »Rupert« z dolgo belo

brado in palico in dolgo črno suknjo ter dvema vrečama. Sprva se je hudo repenčil nad hudimi šolarji, potem pa odprl obe vreči in delil lepe božične darove. Nazadnje je imela gospa nadučiteljica še govor in dala otrokom nekaj nasvetov za božične počitnice.

ŠMARJETA V ROŽU

Kar ni se nam dalo prijeti za pero zaradi prevelikega dela in opravkov, ki so nam jih prinesli božični prazniki. Se bomo pa sedaj poboljšali in malo več napisali. Kaj posebno veselega ni povedati. Štiri mesece nas ni obiskala bela smrt, od novembra dalje pa je bila že parkrat na obisku. V večnost sta odšli sestri Vernik Marija in Jožefa iz Kočuhe. Najprej se je poslovila od nas Marija, ki je umrla na svojem domu, osem dni za njo pa njena sestra Jožefa, ki jo je povozil v Celovcu avto in je na posledicah poškodb umrla. Jožefa je bila stara 25 let, Marija pa 22. Gostilničar iz Kočuhe Vošič Valentin je že od jeseni sem bolehal. Sedaj ga je stisnilo in smo ga pokopali pred dobrim tednom. Vsi smo poznali Juh Matijo iz Kočuhe. Bil je veren mož in je zelo skrbel za olepšanje hiše božje. V šmarješki cerkvi je napravil tabernakelj in obhajilno mizo. Sedaj je odšel po plačilo k Bogu in povečal število naših umrlih faranov. Za božične praznike je umrla mati škocijanskega župnika, Koglek Marija, stara 69 let. Že dalj časa je bolehal za vodenico, dokler ni podlegla hudi bolezni. Pogreb je pokazal, da je bila priljubljena in znana daleč naokrog.

Zenimo se ne tako kakor mrjemo. V ponedeljek sta se poročila Riepan Franc podomače Furtič iz Kočuhe in Ana Offner iz Galicije. Želimo jima mnogo zadovoljstva in blagoslova božjega na novi življenski poti.

Tudi nas je obiskal Miklavž. Prireditelji je pokazala, da bi bilo prav če bi pri nas skrbeli za razvedrilo ne samo s plesi, ampak tudi z dobrimi igrami. Skrbeti moramo tudi za duha, ne samo za telo. Ljudje so bili s prireditvijo zelo zadovoljni.

Za božične praznike smo se lepo pripravili in počastili novorojeno Dete z lepim petjem. Zlasti lepo so peli otroci, pa tudi moški in mešani zbor sta se odlično odrezala. Prav nam bi bilo, če bi še večkrat kaj takega slišali.

Za danes naj bo dovolj, pa še prihodnjič kaj. Vsem pa želimo srečno in blagoslovljeno novo leto.

VEČNA VAS

Naša vas je porinjena precej v kot pod Peco in se le malo oglasimo. Tudi tokrat se oglasamo z ne prav veselo novico. Za vedno nas je zapustil Cip Jože. Dosegel je lepo starost 80 let. Bolehal je že dalj časa za vodenico. Naj v miru počiva!

OTROSKA SPOVED

K božičnim praznikom gredo ljudje k spovedi. Tudi mladina se zakramentov pridno udeležuje. Tako se je zgodilo, da je sedemletna deklica pristopila k spovednici pri sv. Duhu v Celovcu. Ko je vse lepo opravila in se iznebila velikega kupa gre-

hov, ji je spovednik naložil pokoro: »Za pokoro zmoli dva očenaša«. Deklica spovednika plašno pogleda in reče: »Gospod, jaz znam pa samo enega«.

Pogovor z dopisniki

Jaka S. nam je poslal naslednje pismo, ki ga po njegovi želji z veseljem priobčujemo.

»Cenjeno uredništvo!

Bralec Vašega lista sem od vsega začetka. Zato naj Vam tukaj pišem nekoliko ocene.

V začetku se mi je zdel list le malo odločen »Slovenec«, s časom pa je postal bolj »korajžen«. Da ne piše preveč politike, mi je po godu, tega berem do sitosti v »Volkszeitung«, »Volkswille« in še drugod. Članek »Blagor njim ki oznanjajo mir« (v božični številki) je pa tako primeren, da bi ga naj dobili v roke tudi naši državniki in koroški oblastniki v preišljevanje. A kaj, pomislim z resignacijo, bi ga odrinili z gesto »zu naiv«. Članek me spominja tudi časov pred 50. leti, ko je izhajal časopis »Mir«. Nasprotniki so ga zvali Nemir. Že takrat so rekli, da delamo le Slovenci nemir na Koroškem. Seveda le oni, ki se asimilirajo so po godu.

Jaz pa ostanem Vašemu listu zvest naročnik tudi v letu 1947. — Jaka S.»

Priobčujemo še eno pismo:

»Gosp. Tenču v priznanje!

Veliko ste že napisali gospodarskih člankov v »Kroniki«, in vselej sem rad čital; čeravno sem kaj podobnega dobil tudi v drugih knjigah. Vaš slog pa je nekaj posebnega, Vi tako ljubko govorite nekemu na srce ali bolje, na tisto kmetovo vest, da se mora zbuditi. Tudi v meni se je zbudila.

Torej gnoj mora biti zrel. Da je to tako brezpogojno, me še nihče drugi ni tako temeljito prepričal.

Jaz imam gnojišče sicer urejeno, ampak gnoj je moral na njivo, ko je bil čas za oranje. Še na misel mi ni prišlo, da bi ga pustil zoreti pol leta. Še čez zimo sem ga zvozil na oddaljene njive. Delal sem tako, kakor Španova Špela, ki je sicer za večerjo pripravila, a skuhala je ni. Na Vaše besede, pa bo zdaj res drugače. Pustil bom gnoj zoreti, četudi se mi zdi, da bo polje občutilo to operacijo, posebno kuruza. Vedite torej, mene ste spravili do pokore. Če je jih več, naj povedo. Jaka S.»

Op. ur.: G. Tenč bo vrtic gotovo vesel. Mi mu povemo na uho, da nanj močno mislimo!!! Kar še ni bilo, še lahko pride. Zato le s korajžo naprej.

K. K.: Na našo knjigo »Križ na gorici«, nismo pozabili, vendar se je njena izdaja zaradi pomanjkanja papirja zakasnila. Upamo, da vam bomo lahko v kratkem postregli z njo.

G. M.: Tudi za vas velja gornji odgovor, vendar je papir za koledar že v naši tiskarni. Za sv. Tri Kralje vam bomo koledar že poslali.

besede so bile tako lepe in preproste, polne globoke in resnične ljubezni o kateri je toliko presanjala, vdane, kakor bi šel nekdo z mehko dlanjo prek vseh spominov in jih spet zbudil v življenje.

»Rotija!« se je ustrašil Tine. »Saj te nočem prisiliti, zato sem te pa vprašal. Povej kako misliš. Kakor boš rekla, tako bom naredil.«

Tinetov glas je bil rahel kakor prst na preorani in dobro prebranani njivi. Rotiji se je zdelo, da zveni od daleč, še iz tistih dni, ko je bil Tine nasmejan in od vseh fantov najbolj nasukan.

»Travnik le kupi. Bova že kako, Tine«, je dihnila, potlej pa planila v glasen jok. Ni mogla drugače. Stara bolečina se je še enkrat vzdignila in zabolela, potlej pa se sesedla sama vase kakor podrti klada, ki jo spodžre ogenj.

»Rotija, ali res? Bova res skupaj delala?«

Dvignila je glavo in Tine je videl, da se skoz solze smehlja. Z Jurčkom v naročju se je zagnal proti njej. Ni se mu branila, ko jo je z roko objel prek ramen.

»Pa boš hotela priti v bajto? In k meni, ki sem bil tak s tabo?«

Iz Tineta se je zlijalo obžalovanje.

»Do bo le otrok srečen in da ne bo...« Ni mogla izreči grde besede.

Jurček je napolitanko že pojedel in se čutil, da ne dobi nove. Nazadnje ga je pa minila volja do čakanja.

»A—ta, a—ta, a—ta!«

Komasal se je Tinetu po nogi, da se je moral zavesti.

»Ti lieman ti, bi še rad? Proskaj!«

Otrok je začuden stmel, potlej pa le plosknil z ročicami. Rotija ga je ljubeče pogledala.

MALI OGLASI

Trgovski pomočnik, manufakturst, z večletno prakso ter znanjem slovenskega in nemškega jezika, želi namestitve v slični trgovini. Hrana in stanovanje istotam. Ponudbe na upravo »Kor. kronike« pod značko »Pošten prodajalec«.

Gospodinjstvo pomočnico, Slovenko, išče slovenska družina v Celovcu za takoj. Dobra oskrba in plača zagotovljena. Ponudbe poslati na upravo »Koroške kronike«. 235

Izvedbe:

Naprošam vsakogar, komur je kaj znano o Rafku Drnovšek, trgovcu v Zagorju ob Savi, naj sporoči na naslov: Medved Anton, Einhorn 35, p. Knittelfeld i. Strm. 236

ŠČETKE IN RAZNE ČOPIČE

lahko dobite v zameno za konjsko žimo, goveje repe, svinjske ščetine in kozjo dlako

pri trdku BERGER,

CELOVEC, Mondgasse 2 in St. Veiter Straße 19 229

SLIKE

vseh vrst, povečave in pomanjšanja, umetniške slike, nagrobne slike (po kakršnikoli fotografiji)

VAM NAPRAVI

umetniški atelje

CARL HEDANEK

CELOVEC, Paulitschgasse 13, tel. 20-90.

Zahtevajte cenike! 228

Radio Celovec

Sobota, 4. jan.: od 7,10 do 7,25 — poročila in komentarji, od 20,10 do 20,15 — poročila.

Nedelja, 5. jan.: od 7,25 do 7,40 — glasba za nedeljsko jutro, od 18,15 do 18,45 — polurna oddaja, od 20,10 do 20,15 glasba za lahko noč.

Ponedeljek, 6. jan.: od 7,10 do 7,25 — predavanje za gospodinj (higijena kmečkega gospodinjstva), od 20,10 do 20,15 — poročila.

Torek, 7. jan.: od 7,10 do 7,25 — narodopisno predavanje, (Nekdanja uprava in prvi začetki sodstva med Slovenci), od 20,10 do 20,15 — poročila.

Sreda, 8. jan.: od 7,20 do 7,25 por. in komentarji, od 20,10 do 20,15 poročila.

Četrtek, 9. jan.: od 7,10 do 7,25 — jutranja glasba, od 19,30 do 20,00 — polurna oddaja, od 20,10 do 20,15 — poročila.

Petek, 10. jan.: poročila zjutraj odpadejo zaradi zapore toka, od 20,10 do 20,15 — poročila.

Morebitne spremembe bomo objavili pravočasno v radiu.

dela v temi, potlej se je pa slekla in zlezla k otroku. Poljubila ga je na lica, se pokrižala in čakala na spanec, ki dolgo ni hotel priti.

PRI STEFANU

Koj drugi dan pod noč je prišel Tine v Rotijino kajžo. Jurček se je ravno komajsal od mize proti vratom. Začuden je obsedel sredi svoje poti, nekaj časa strmél v prišleca, potlej se pa zagnal proti njemu in veselo krilil z rokama.

»ta, ta, a—ta, a—ta.«

»Ti kroti ti, drajsasta«, se je nasmehnil Tine in ga vzdignil v naročje. Otrok se mu je zakadil v brke.

»Pa me res pozna«, se je obrnil Tine k Rotiji, ki je srečna gledala v veseli par. »Poglej, kako so mu moji brki všeč.«

Z Jurčkom v naročju se je Tine usedel k mizi. V obraz je bil še blede, vendar se je že videlo, da ga je obhpal prtovski zrak. Lepi, črni brki so ga delali možatega in odrtine na obrazu se mu niso dosti poznale. Le oči so mu zlezle nekam bolj pod čelo. Vsaj Rotiji se je tako zdelo.

»Shujšal pa še nisi«, je začela pogovor okoli kraja. »Skoraj bi rekla, da si se poročil.«

»Saj sem se lahko. Že od tvojih štrukljev in Tinetovčeve svinjine. Tako ne bom nikdar več jedel, kakor sem v bolnici.«

»Rožmarin in roženkravd sem pa s seboj prinesel. V skrinjo sem ju spravil k materini mašni bukvi«, je Tine še povečal Rotijino rdečico.

»Da moraš biti tako neumen«, se je vsa srečna nasmihala.

Jurček je neprenehoma prbljal in še na misel mu ni hodilo, da bi se očetu skopal iz naročja.

»Saj ga težko držiš, ko te še noga boli«, ga je opomnila Rotija in mu hotela vzeti otroka iz rok. Toda ni ga pustil.

»Pojdi no, takegale kebra pa že prenesem. Saj ni centen.« Kaj pa je hotela drugega kakor da mu ga je pustila? Jurček bi tako ne hotel k njej, zakaj Tine je privlekel na dan zavitek napolitank. Jurček je kar hlastnil po prvi in mimogrede je bil ves rjav okrog ust.

»Veš, da mi je Tinetovec podaril njivo za mojo bajto?« so nenadoma Tinetu začarele oči. »Rekel mi je, da drugače do smrti ne bo miren. Pri njem sem se pone-rečil in da noče kar tako iti mimo tega. Stara Žerinka mi ponuja svoj travnik. Ne ve kaj početi z njim. Košnjo daje vsako leto v najem, zdaj bi pa rada travnik enkrat za vselej oddala. Ženska leze v zemljo, sin pa samo drvari. S kmetovanjem pri vsej revščini nima veselja.«

Tine je z očmi trdo držal Rotijo, ki njegovega vročega pogleda ni mogla prenesti. Povesila je oči in v zadregi mečkala predpasnik.

»Sam se ne bom mučil z delom«, je udaril Tine čez čas in ponudil Jurčku drugo napolitanko.

»Kako to misliš?« je s tresočim glasom vprašala Rotija.

»No tako. Če bi še ti prišla, bi se lotil kmetovanja in bi nikdar več ne lezel s Prtovčaja dalje kot do Železnikov in Selc. Skupaj bi delala. Sam se pa ne bom ubadal. Se nimam za koga.«

Globoka tišina je sedla v hišo. Na klopi je dromljala mačka, ura je vprašujoče tiktakala in še Jurček ni nobene muksnil.

Čez čas je bilo slišati Rotijino ihtenje. Prav po tistem so ji prišle solze v oči, hotela jih je zadržati, toda zaman. Tinetove